RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1879. Andra Kammaren. N:o 61.

Onsdagen den 14 Maj.

Kl. 2 e. m.

§ 1.

Justerades de i Kammarens sammanträden den 7 innevarande månad förda protokoll.

§ 2.

Föredrogos, men blefvo ånyo bordlagda:

Stats-Utskottets memorial N:o 60 och utlåtande N:o 61; samt sammansatta Stats- och Banko-Utskottets utlåtanden N:is 1 och 2.

§ 3.

Efter föredragning af Banko-Utskottets memorial N:o 15, med förslag till omröstningsproposition i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut i fråga om pension åt f. d. Verkmästaren vid Riksbankens pappersbruk F. Bladin, blef den i detta memorial föreslagna voteringsproposition af Kammaren godkänd.

§ 4.

Föredrogs och bordlades för andra gången Lag-Utskottets utlåtanden N:is 38 och 39.

§ 5.

Anmäldes och bordlades följande inkomna ärenden:

Stats-Utskottets utlåtande N:o 62, i anledning af väckta motioner om försäljning af vissa kronan tillhöriga hemman och lägenheter;

Bevillnings-Utskottets betänkande N:o 18, angående beräkningen

af tnll-, post- och stämpelpappersmedlen samt bränvins- och hvitbetssockertillverkningsafgifterna;

Banko-Utskottets memorial N:o 14, med förslag till ändringar i gällande reglemente för Riksbankens styrelse och förvaltning, äfvensom i aflöningsstaten för samma bank;

Samma Utskotts utlåtande N:o 16, med förslag till ändringar och tillägg i bankoreglementet i följd af Riksdagens beslut med anledning af tillämnad indragning af de enskilda bankernas sedlar å fem kronor; och

Samma Utskotts memorial N:o 17, angående instruktion för nästa Riksdags Banko-Utskott.

Kammaren beslöt, på framställning af Herr vice Talmannen *Wijk*, att nämnda ärenden skulle uppföras främst å föredragningslistan för nästa sammanträde.

§ 6.

Justerades protokollsutdrag.

§ 7.

Föredrogos och godkändes Bevillnings-Utskottets förslag till Riksdagens underdåniga skrifvelser:

N:o 50, angående vilkoren för tillverkning af bränvin; och

N:o 51, angående tullbevillningen.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. $^1/_4$3 e. m.

In fidem

H. A. Kolmodin.

Torsdagen den 15 Maj.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades de i Kammarens sammanträden den 8 innevarande månad förda protokoll.

§ 2.

Herr *E. Clairfelt* anmäldes vara af sjukdom förhindrad att vid detta sammanträde sig inställa.

§ 3.

Föredrogs och bifölls Stats-Utskottets utlåtande N:o 62, i anledning af väckta motioner om försäljning af vissa kronan tillhöriga hemman och lägenheter.

§ 4.

Föredrogs och bifölls Bevillnings-Utskottets betänkande N:o 18, angående beräkningen af tull-, post- och stämpelpappersmedlen samt bränvins- och hvitbetssockertillverkningsafgifterna.

§ 5.

Om ändringar i bankoreglementet.

Till behandling förekom Banko-Utskottets memorial N:o 14, med förslag till ändringar i gällande reglemente för Riksbankens styrelse och förvaltning, äfvensom i aflöningsstaten för samma bank.

Uti *punkten 1* hade Utskottet föreslagit förändrad lydelse för §§ 22, 31, 43, 52, 56, och 69 i bankoreglementet.

Herr Talmannen lät först uppläsa *§ 22,* af följande innehåll:

(Nuvarande lydelsen:)	(Föreslagen lydelse:)
§ 22.	§ 22.
Mom. 1. —	Mom. 1. —
Mom. 2. —	Mom. 2. —
Mom. 3. —	Mom. 3. —
Mom. 4. Förvaringsafgiften för värdepapper och utländskt mynt utgör för år räknadt en tiondedels procent af papperens eller myntens i beviset upptagna värde i rikets mynt, jemnadt för brutet tal till närmast högre hundratal kronor, *samt betalas,* utan afseende på förvaringstidens längd, för minst tre månader, äfvensom lägre afgift än tio kronor icke beräknas.	Mom. 4. Förvaringsafgiften för värdepapper och utländskt mynt utgör för år räknadt en tiondedels procent af papperens eller myntens i beviset upptagna värde i rikets mynt, jemnadt för brutet tal till närmast högre hundratal kronor, *dock ega fullmäktige i afseende å värdepapper att i fråga om större belopp, som utgöras af ett jemförelsevis mindre antal papper, med-*

Om ändringar i bankoreglementet. (Forts.)

gifva nedsättning i nämnda afgift; börande, utan afseende på förvaringstidens längd, afgift städse erläggas för minst tre månader, äfvensom lägre afgift än tio kronor icke beräknas.

Beträffande denna paragraf yttrade

Herr Peyron: Jag föreställer mig, att Kammaren vid denna riksdagens sena timma icke skall vara mycket benägen att lyssna till och taga i öfvervägande några mindre anmärkningar, och jag inser derför också, att det nu mindre än vanligt kan finnas någon utsigt att få några förändringar i ett utskottsbetänkande genomförda. Men jag kan likväl ej låta alldeles oanmärkt passera saker, som jag finner fullkomligt otillfredsställande.

Sedan Utskottet här låtit den del af 22 paragrafens fjerde moment, som bestämmer förvaringsafgiften för värdepapper till $^1/_{10}$ procent af värdebeloppet, förblifva oförändrad, gör Utskottet följande tillägg: *dock ega fullmäktige i afseende å värdepapper att i fråga om större belopp, som utgöras af ett jemförelsevis mindre antal papper, medgifva nedsättning i nämnda afgift.* Nu framställa sig för mig följande tvenne frågor: Hvad är meningen med *ett större belopp värdepapper*, och hvad är meningen med ett *jemförelsevis mindre antal papper?* Dessa uttryck äro så sväfvande och begreppen så relativa — ty hvad den ene kan anse vara ett litet belopp, är för den andre kanske ett ganska stort belopp och tvärtom — att jag tror, att fullmäktige icke skola kunna göra sig någon regel för bedömande af sitt handlingssätt. De hafva imellertid på grund af denna paragraf rättighet att nedsätta afgiften, utan att det finnes tillkännagifvet, med huru stort eller litet belopp de få sätta ned densamma. Detta skulle således kunna blifva beroende på hvem som inlemnar värdepapper till deposition eller på bankofullmäktiges eller möjligen någon bankokommissaries bättre eller sämre lynne den dagen. Jag tror således, att en sådan föreskrift skulle vara lika besvärande för fullmäktige som för allmänheten, hvilken af bankoreglementet äfven har att hemta upplysning om sina rättigheter och skyldigheter vis-à-vis Riksbanken.

Såsom jag förut nämnt, anser jag det icke vara skäl att göra något yrkande. Jag skulle helst sett, att hela detta tillägg blifvit struket, till dess en bättre redaktion kunnat åstadkommas; men då detta svårligen låter sig göra, vill jag åtnöja mig med att få min anmärkning i protokollet upptagen.

Herr E. G. Boström: I anledning af hvad den förre talaren yttrade, vill jag upplysa, att orsaken till den föreslagna förändringen är ett fall, som inträffade i fjor, då en utländing, som ernade inköpa och i Riksbanken förvara värdepapper till betydande belopp, måste afstå derifrån, emedan det föll sig för dyrt. Man önskade derföre, att bankofullmäktige skulle få rättighet att nedsätta förvaringsafgiften,

der sådant kunde finnas lämpligt. Och då Utskottet häröfver inforderade fullmäktiges utlåtande, svarade de med att föreslå den redaktion, som här föreligger. För min del erkänner jag gerna, att redaktionen skulle kunnat vara bättre. Jag gjorde ock inom Utskottet det yrkande, att paragrafen skulle få ett så lydande tillägg: "dock ega fullmäktige i afseende å värdepapper att i fråga om större belopp medgifva nedsättning" etc. Men i Utskottets plenum var man icke benägen att ändra fullmäktiges redaktion, och då stadgandet ej kan missförstås, yrkar jag bifall till Utskottets förslag.

Om ändringar i bankoreglementet. (Forts.)

Herr *Lars Ersson* imstämde med Herr Boström.

Herr Lyttkens: Den talare, som gjorde anmärkning emot den föredragna punkten, yttrade, att allmänheten skulle komma att blifva beroende af det mer eller mindre goda lynne, hvari bankokommissarierne för tillfället befunne sig. Jag vill med anledning häraf fästa uppmärksamheten på, att det icke är bankokommissarierne, som skulle komma att afgöra dessa frågor, utan att afgörande om begärd nedsättning skulle enligt förslaget tillkomma allenast fullmäktige. Allmänheten blifver sålunda icke genom förslagets antagande beroende af kommissariernes lynne.

Hvad sjelfva saken beträffar, tror jag att Utskottet handlat rigtigt, då det velat gifva fullmäktige fria händer i dessa frågor, så att fullmäktige dervid kunna förfara, allt efter som omständigheterna föranleda. Och detta är ett förtroendeuppdrag, som jag anser, att Riksdagen kan mycket lugnt lemna sine fullmäktige. Äfven jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr Peyron: Jag instämmer fullkomligt med Herr Lyttkens deri, att vi böra hafva stort förtroende till bankofullmäktige. Det är också derför som jag vill, att vi icke skola begränsa deras makt genom denna minst sagdt öfverflödiga paragraf. Det vore, enligt mitt förmenande, alldeles tillräckligt, om hela paragrafen hade följande lydelse: fullmäktige hafva rättighet att mottaga värdepapper till deposition i Riksbanken till hvad belopp de anse skäligt och mot en afgift, som af fullmäktige sjelfva bestämmes. Detta vore icke ett för stort förtroende. Men att i bankoreglementet sätta in i en paragraf ett stadgande, i hvilket, om man granskar det sorgfälligt, icke är någon mening, torde icke vara lämpligt. Det är blott derpå jag velat fästa uppmärksamheten.

Herr Lyttkens: Enligt det redaktionsförslag, som den senaste talaren framstälde, skulle för hvarje gång, som någon begär att få förvara värdepapper i Riksbanken, fullmäktige deröfver höras. Nu finnes det i förslaget angifvet, att, så snart det icke ifrågasättes lägre afgift än en tiondedels procent, behöfva icke fullmäktige besväras, utan bankokommissarierne behandla då saken i enlighet med reglementets bestämda föreskrifter. Stryker man bort detta stadgande i reglementet, måste deremot fullmäktige höras öfver hvarje den ringaste affär; och sådant kan väl icke anses behöfligt.

Jag kan derför icke annat än anse Herr Peyrons förslag olämpligt och vidhåller mitt yrkande.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, godkände Kammaren den lydelse för ifrågavarande paragraf, som Utskottet föreslagit.

Utskottets förslag till förändrad lydelse för *§§ 31, 43, 52, 56 och 69* blefvo jemväl godkända.

Punkten 2.

Bifölls.

§ 6.

Om vilkorliga ändringar och tillägg i bankoreglementet.

Skedde föredragning af Banko-Utskottets utlåtande N:o 16, med förslag till ändringar och tillägg i bankoreglementet i följd af Riksdagens beslut med anledning af tillämnad indragning af de enskilda bankernas sedlar å fem kronor.

Punkten 1.

Den i denna punkt vilkorligen föreslagna lydelse för bankoreglementets §§ 3, 4, noten samt §§ 6, 12, 13 och 14 godkändes.

Efter uppläsning derpå af Utskottets vilkorliga förslag till lydelse för § 15, yttrade

Herr Lyttkens: Vid denna paragraf har ett tryckfel insmugit sig, som jag anhåller att få rätta. Om herrarne gifva akt på betänkandet, så förekomma uti paragrafens nuvarande lydelse momenten 5, 6 och 7 transsumerade. Uti den föreslagna lydelsen har emellertid nämnda moment blifvit uteglömda, hvaraf man skulle kunna draga den slutsatsen, att dessa moment skulle utgå ur reglementet. Så är dock icke meningen. Jag anhåller derföre, att uti paragrafens föreslagna lydelse måtte på sidan 7 efter momentet 4 insättas momenten 5, 6 och 7, transsumerade, på sätt sidan 6 utvisar.

Vidare anfördes icke. I enlighet med Herr Lyttkens yrkande, godkände Kammaren det förevarande förslaget med den rättelse, att i slutet af paragrafen skulle göras följande tillägg:

Mom. 5. — — — — — — — — — — — — — — — —
Mom. 6. — — — — — — — — — — — — — — — —
Mom. 7. — — — — — — — — — — — — — — — —

Punkterna 2 och 3.

Biföllos.

§ 7.

Föredrogs och bifölls Banko-Utskottets memorial N:o 17, angående instruktion för nästa Riksdags Banko-Utskott.

§ 8.

Efter föredragning af Stats-Utskottets memorial N:o 60, med anledning af väckt fråga om uppförande af en tillbyggnad till Riksdagens hus för inrymmande deri af nya samlingssalar för Kamrarne m. m., blef nämnda memorial af Kammaren bifallet.

§ 9.

Föredrogs Stats-Utskottets utlåtande N:o 61, i anledning af väckta motioner angående tillsättande af en skatteregleringskomité, m. m.

Punkten 1.

Utskottet hade hemstält:

Om tillsättande af en skatteregleringskomité.

att ledamöterne af Andra Kammaren Herrar *I. Asklöfs*, *O. B. Olssons*, *M. Rubensons*, *I. Månssons* och *S. Axells* i berörda ämne afgifna motioner (N:is 1, 15, 41, 85 och 116) måtte på det sätt bifallas, "att Riksdagen *dels* i underdånig skrifvelse anhåller, det täcktes Kongl. Maj:t åt en skatteregleringskomité, sammansatt af ledamöter, representerande i lika mån och antal så vidt möjligt samtliga olika skatteintressen, uppdraga att, efter fullständig utredning af alla skatteförhållanden i riket, så fort ske kan uppgöra förslag till en på denna utredning grundad rättvis fördelning af skattebördorna, samt att Kongl. Maj:t derefter täcktes till Riksdagen aflåta nådig proposition i ämnet, *dels ock*, till bestridande under år 1880 af kostnaderna för berörda komité, på extra stat för samma år under riksstatens Sjunde hufvudtitel anvisar och ställer till Kongl. Maj:ts förfogande ett förslagsanslag af 25,000 kronor."

Herr Adlercreutz anförde: Då jag anser i högsta måtto önskligt och angeläget, att en fullständig utredning och en rättvis reglering af dessa skatteförhållanden kommer till stånd, önskar jag på det lifligaste framgång åt Utskottets här gjorda hemställan och yrkar derföre för min del bifall till densamma.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, biföll Kammaren Utskottets hemställan.

Om förnyad fördelning af rikets städer åliggande båtsmanshåll.

Uti *punkten 2* hade Utskottet yttrat sig öfver Herr *A. K. Gasslanders* inom Andra Kammaren väckta motion, N:o 99, deruti föreslagits, att Riksdagen måtte i underdånig skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes för Riksdagen framlägga förslag till förnyad fördelning

Om förnyad fördelning af rikets städer åliggande båtsmanshåll. (Forts.)

af det rikets städer och köpingar åliggande ordinarie båtsmanshåll; varande af Utskottet den hemställan gjord,

att Herr Gasslanders ifrågavarande förslag icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Sedan denna hemställan blifvit uppläst, anförde

Herr Gasslander: Herr Grefve och Talman! Jag har icke begärt ordet af den anledning, att jag vill på ett hyggligt sätt beledsaga min motion till dess afslifvande, utan emedan jag hyser den förhoppning, att Kammaren, om den vill taga närmare kännedom om frågan, skall komma till ett annat resultat, än Utskottet. Här gäller det nemligen en fråga, som uteslutande afser förhållandet rikets städer och köpingar sins emellan; men den inverkar icke det allra ringaste på statsverket vare sig i ena eller andra afseendet.

Man kan från mycket långa tider tillbaka spåra städernas skyldighet att upprätthålla gemensamt båtsmanshåll. Redan från äldsta tider åtogo sig städerna båtsmanshåll, och fördelning deraf fastställdes de särskilda städerna emellan nästan vid hvarje riksmöte, ty båtsmanshållet *var*, likasom det ännu är, för städerna *gemensamt*. Vid flera tilfällen gjordes ock ansökan om jemkning i antalet. Redan genom Kongl. brefvet den 25 Maj 1864 uppdrogs åt amiralitets- och general-kommersekollegierna att en sådan jemkning städerna emellan företaga "görandes och slutandes derutinnan som till rikets gagn och bästa samt efter städernas vilkor och beskaffenhet sig bäst och drägligast kan göra låta och sådant allt under Kongl. Maj:ts egen ratifikation och godtfinnande." Vid 1719 års riksdag begärdes åter jemkning i städernas båtsmanshåll. Genom Kongl. resolutionen å städernas besvär den 13 Juli 1719, § 5, anbefaldes kammar- och kommerskollegierna att yttra sig på hvad sätt en sådan jemkning bäst stod att förrätta. Till följd häraf uppgjordes och fastställdes en ny fördelning af städernas båtsmanshåll genom Kongl. brefvet den 21 November 1720. Denna fördelning förblef med ringa förändring gällande till år 1839, då den ännu gällande fördelningen af Riksdagen och Kongl. Maj:t fastställdes.

För öfrigt finnas många författningar, som visa, att båtsmanshållet för städerna varit gemensamt. Så t. ex. uttalades genom Kongl. resolutionen å städernas besvär den 12 April 1739 § 1, att "städerna äro gemensamt ansvariga för ett visst antal båtsmän". Jag har i min motion uppgifvit, att detta antal uppgår till 879 nummer. Nu åberopar Utskottet i sitt betänkande såsom skäl för dess afstyrkande hemställan: att det, såsom orden lyda "beror på städerna sjelfva att hos Riksdagen göra anhållan om behöflig förändring uti nu ifrågavarande reglering — d. v. s. den af år 1839 — "men att någon sådan framställning icke nu blifvit af någon stad gjord, i det nemligen motionären icke visat eller ens uppgifvit, att hans förslag blifvit framställdt å någon eller några städers vägnar". Jag tillåter mig deremot göra den erinran, att jag framlagt min motion i min egenskap af riks-

Om förnyad fördelning af rikets städer åliggande båtsmanshåll. (Forts.)

dagsman för Karlskrona stad och att jag i denna motion sökt redogöra för, huruledes denna fördelning städerna och köpingarne emellan numera visat sig vara oegentlig. Nu står det visserligen i de gamla författningarne, att det beror på städerna sjelfva att göra framställningar i fråga om behöfliga förändringar beträffande båtsmanshållens reglering; men *den* omständigheten kan väl icke hindra en riksdagsman att såsom sådan göra framställning om ändring i en författning, då densamma icke längre visar sig vara tidsenlig. Dessutom har denna fråga under mer än tvåhundra år åtskilliga gånger varit föremål för Riksdagens behandling, men aldrig blifvit väckt på annat sätt, än att en riksdagsman derom väckt motion, och då har både Kongl. Maj:t och Riksdagen upptagit och behandlat frågan. Denna anmärkning från Utskottets sida tyckes derför nästan påminna om förfarandet vid en rättegång och likasom antyda, att jag skulle hafva brustit i att visa min befogenhet att i frågan väcka förslag. För öfrigt hade det icke bort vara någon svårighet för Utskottet att taga kännedom om, huru med denna fråga det verkligen förhölle sig, ty det är icke, såsom Utskottet säger, fallet, att icke någon stad gjort framställning i ämnet. Redan på 1840-talet ingingo nemligen Stockholm och Karlskrona till Kongl. Maj:t och anhöllo om lindring i båtsmanshållet, men denna begäran afslogs af Kongl. Maj:t, emedan någon lindring icke kunde beviljas, utan att en ny reglering af *samtliga* städernas båtsmanshåll vidtogs. Förslag derom väcktes ock vid 1865—1866 årens riksdag af en ledamot i borgareståndet, riksdagsmannen från Karlskrona, och hans motion innehöll en mycket knapphändigare utredning af ämnet än den jag lemnat i min motion. Han anförde endast i korthet innehållet af 1839 års bref och tillade derefter: "Nu har ej allenast genom städernas stigande eller sjunkande välstånd fördelningen blifvit särdeles ojemn, hvarpå såsom exempel blott behöfver åberopas, att Stockholm måste underhålla 437 båtsmän, då Göteborg endast underhåller $80^3/_4$, utan äfven sjelfva grunden för fördelningen blifvit omöjlig att vidare tillämpa, sedan inkomsten på borgerlig rörelse ej mera är skild från annan inkomst vid bevillningens påförande.

På grund häraf föreslås vördsamt

det Rikets Höglofliga Ständer måtte hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta utarbeta och vid nästa riksdag framlägga förslag till ny fördelning af städernes båtsmanshåll." Denna motion remitterades till Sammansatta Stats- samt allmänt Besvärs- och Ekonomi-Utskott, och Utskottet afgaf ett betänkande, som endast upptog hvad motionären anfört, hvarefter Utskottet för egen del yttrar, "att en icke obetydlig förändring egt rum i afseende å flera städers välstånd sedan tiden för nu gällande fördelning", och på grund deraf hemställer Utskottet "att Rikets Ständer hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes låta utarbeta och till nästinstundande Riksdag framlägga ett på innevarande förhållanden bygdt förslag till förnyad fördelning af städernas båtsmanshåll. Således ser man, att vid det tillfället icke gjordes någon anmärkning mot förslagets behandling på den grund, att motionären icke visat sig hafva uppdrag från någon stad att väcka frå-

Om förnyad fördelning af rikets städer åliggande båtsmanshåll. (Forts.)

gan. Detta betänkande behandlades i alla fyra stånden utan meningsskiljaktighet, och Rikets Ständer afläto den 14 April 1866 en skrifvelse till Kongl. Maj:t, som i korthet upptager 1839 års bref, hvarefter skrifvelsen lyder sålunda: "då, efter utfärdandet af omförmälda nådiga bref, en icke obetydlig förändring i afseende å flera städers välstånd egt rum; få Rikets Ständer, med anledning af derom hos Rikets Ständer gjord framställning, hos Eders Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla, att Eders Kongl. Maj:t täcktes låta utarbeta och till nästinstundande Riksdag framlägga ett på nuvarande förhållanden bygdt förslag till förnyad fördelning af städernas båtsmanshåll".

Denna skrifvelse remitterades af Kongl. Maj:t till tre kollegier, Förvaltningen afs jöärendena, Kammar- och Kommerskollegierna, men med anledning af vissa svårigheter i afseende på fördelningen kom ärendets behandling att draga ut på längden och blef icke afgjordt. Derom gjordes åtskilliga påstötningar af riksdagsmän från städer, som voro för svårt betungade, och slutligen afgjordes frågan förra året hos Kongl. Maj:t, såsom man kan inhemta af justitieombudsmannens embetsberättelse till denna Riksdag. På annat sätt har det icke blifvit kungjordt, huru denna fråga blifvit afgjord af Kongl. Maj:t. Kongl. Maj:t åberopar i sitt beslut tvenne skäl, hvarför frågan icke ansetts böra till någon Kongl. Maj:ts vidare åtgärd föranleda. Det ena var, att vid den tid, då förslaget utgjorde föremål för Kongl. Maj:ts pröfning, på Riksdagens åtgärd varit beroende förslag icke allenast om indelningsverkets successiva upphörande i sammanhang med antagandet af ny härordning, utan ock om förändrade grunder för den allmänna bevillning, af hvilken en del skulle ligga till grund för fördelningen emellan rikets städer af de ordinarie båtsmansnummer, som de äro skyldiga att gemensamt underhålla." Då ansåg Kongl. Maj:t således, att det icke var skäl att aflåta till Riksdagen någon proposition i frågan, emedan Riksdagen *då* hade att behandla ett förslag om indelningsverkets upphörande. Det andra skälet, som Kongl. Maj:t åberopade, var, att "frågan om indelningsverket, efter hvad vid samma frågas föregående behandling förekommit, måste anses vara i det skick, att några förändringar af den omfattning, som förefunnes i de af kollegierna upprättade förslag i det med indelningsverket förenade båtsmanshållet för städerna icke lämpligen *nu* syntes utgöra föremål för någon Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen". Det var således endast af lämplighetshänsyn, Kongl. Maj:t ansåg, att vid det tillfälle, då denna fråga om *hela* indelningsverkets upphörande låg på Riksdagens bord, icke någon anledning förefans att komma till Riksdagen med proposition i frågan. Nu säger Utskottet — och detta utgör dess andra skäl — att Utskottet anser dessa af Kongl. Maj:t åberopade skäl fortfarande ega sin giltighet. Det kan förmodligen icke vara Utskottets mening, utan måste bero på någon efterlåtenhet vid granskningen af betänkandet, ty dessa af Konungen åboropade skäl afse uteslutande att på Riksdagens pröfning var beroende ett *förslag om indelningsverkets upphörande*, men detta förslag föll sistlidne riksdag genom Kamrarnes olika beslut.

Om förnyad fördelning af rikets städer åliggande båtsmanshåll. (Forts.)

Den förändring, hvarom här är fråga, är alldeles icke af någon så stor och betydelsefull omfattning och skulle icke heller verka någon sådan rubbning i hithörande förhållanden, att man på grund deraf kan hafva anledning att undvika en reglering; den skulle endast innebära en rättvisare tillämpning af redan gällande grunder. Jag ber att få upplysa, att de städer, som för närvarande äro i detta afseende för hårdt betungade, äro Stockholm, som har 147 båtsmän för mycket, och vidare hafva städerna i Nyköpings län 2, i Vestmanlands län 3, i Kopparbergs län 2, i Gotlands län 2, i Blekinge län 15 samt i Elfsborgs län 5 flere än på dem rätteligen skulle belöpa. Meningen är således ingen annan, än att få antalet för dessa nu uppräknade städer jemkadt; för några skulle en dylik jemkning icke medföra någon förändring, för några få af dem skulle deremot antalet något ökas. Man kan således alldeles icke påstå, att denna förändring skulle hafva någon omfattande karakter; den skulle blott afse en rättvisare tillämpning af de grunder, som redan finnas stadgade. Kostnaden för detta båtsmanshåll utgår efter de olika städernas bevillning för jord, hus, tomter och borgerlig rörelse, och man har sålunda endast att räkna ut, huru mycket hvarje stad betalar i dylik bevillning, för att finna, huru stort båtsmanshåll belöper på hvarje stad. På detta sätt skulle de städer, som nu dermed äro för hårdt betungade, vinna lindring, och andra, som nu hafva mindre än de rätteligen borde hafva, skulle naturligtvis få vidkännas någon tillökning. Men nog måste det medgifvas vara hårdt för de städer, hvilkas välstånd icke stigit i samma proportioner som andras, att de skola nödgas betala mer än de lagligen äro skyldiga till. Ty, såsom jag redan förut anmärkt, det är rikets städer som *gemensamt* fått sig pålagd ifrågavarande skyldighet att hålla 834 båtsmän, och hela frågan gäller endast, att denna skyldighets utgörande måtte blifva rättvist fördelad städerna sins emellan. Men nog kan en hvar lätt tänka sig, att det icke kan vara så särdeles angenämt för en stad att veta, det han år efter år får betala mer, än han enligt författningarne borde betala. Så hafva vi t. ex. i Karlskrona ganska dryga utgifter för hamnarbeten och dylikt, någon del af dessa utgifter skulle vi eljest kunnat bestrida med de medel, som vi nu få utbetala utöfver hvad vi äro skyldige till. Helt nyligen förehade Riksdagen till behandling en af Kongl. Maj:t framlagd proposition om anslag till aflönande af två stadsfogdar i Stockholm. Denna Kongl. proposition blef, såsom mig synes på goda grunder, af Riksdagen afslagen. Men det belopp, som åtgår till dessa stadsfogdars aflöning, och mera dertill skulle Stockholms stad hafva inbesparadt, om det blefve en rättvis fördelning af båtsmanshållet.

För öfrigt kan det icke undgå att väcka uppmärksamhet hos den, som läser förevarande utskottsbetänkande, att samma Utskott, som i första punkten föreslår Riksdagen att hos Kongl. Maj:t anhålla om nedsättande af en komité, för utarbetande af rättvisa grunder för beskattningen, kommer sedan i andra punkten och afstyrker en anhållan, att Kongl. Maj:t måtte tillse, att de grunder, som redan finnas stadgade i afseende å en särskild skattetitel, måtte varda rättvist tilläm-

Om förnyad fördelning af rikets städer åliggande båtsmanshåll. (Forts.)

pade. Här är nemligen, jag upprepar detta, icke i ringaste mån fråga om att på något sätt åstadkomma en förändring i de grunder, som redan äro fastställda, utan endast att tillse, att de grunder, som finnas, varda behörigen tillämpade. Äfven af Riksens Ständer behandlades denna fråga under deras sista sammanvaro, d. v. s. vid 1865—1866 årens riksdag; och då höjdes ingen enda röst inom något af de särskilda stånden mot att en jemkning måtte vidtagas, och sedan frågan kommit under Kongl. Maj:ts pröfning, blef Riksdagens framställning visserligen af Kongl. Maj:t afslagen, men skälen dertill voro endast, dels att så lång tid förflutit, sedan Riksdagens framställning i ämnet gjordes, och dels att *då* på Riksdagens bord hvilade frågan om indragning af hela indelningsverket. Nu kan emellertid Kongl. Maj:t icke sjelf vidare upptaga frågan, då den till följd af Kongl. Maj:ts deri meddelade beslut redan blifvit ur diarierna afförd, utan tillkommmer det nu Riksdagen att förnya sin anhållan om en utredning af frågan. Herr Talman, jag anhåller vördsamt om proposition på mitt nu framstälda yrkande om afslag å Utskottets hemställan och bifall till min i ämnet framstälda motion, eller "att Riksdagen måtte i underdånig skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes för Riksdagen framlägga förslag till förnyad fördelning af det rikets städer och köpingar åliggande ordinarie båtsmanshåll".

Herr Bokström: Om Kammaren lyssnat till det sakrika anförande, som nyss slöts, så vågar jag tro, att Kammaren icke skulle undgått att finna, att de skäl, hvarpå Utskottet byggt sitt afstyrkande utlåtande, icke äro hållbara och sålunda icke heller förtjenta af afseende, under det att deremot de skäl, motionären till stöd för sitt förslag anfört, ega ett helt annat värde.

Här är ju icke fråga om att rubba några skatteförhållanden mellan stad och land utan blott att åvägabringa en rättvisare tillämpning af förut befintliga grunder för utgörande af det båtsmanshåll, som åligger städerna, och hvilket bör dem emellan fördelas. På det att Kammaren nu icke må tro, att städerna och i synnerhet de städer, som i högre grad känna tyngden af denna ojemna fördelning, äro belåtna med förhållandena, sådana de nu äro, vill jag, såsom representant och ombud för en stad, anhålla att få på det lifligaste instämma med motionären och yrka bifall till hans billiga och rättvisa framställning.

Herr Ekenman: Som jag af de officiella handlingar, Herr Gasslander åberopat, förnummit att en del städer, deribland de, hvilka jag representerar, äro mer än som vederbör betungade med vakansafgifter, ber jag få instämma i hvad samme talare yttrat.

Herr Aug. Peterson: Då jag, såsom representant för landet, icke kan se annat, än att motionärens framställning är ganska billig, emedan den endast fordrar en rättvisare fördelning af båtsmanshållet städerna emellan och icke berör fördelningen af skattebördan mellan land och stad, har jag för min del icke något emot en åtgärd i den syft-

ning han påyrkat. Jag skulle blott önska, att, när det en gång blifver fråga om en rättvisare fördelning af rust- och rotehållet på landet, stadsrepresentanterne ville gå landtrepresentanterne till mötes på samma sätt.

Jag instämmer sålunda med Herr Gasslander och yrkar bifall till hans motion.

Herr Toll: Jag anhåller endast att få instämma i Herr Gasslanders anförande.

Öfverläggningen var slutad. Herr Talmannen gaf först proposition på bifall till Utskottets hemställan samt derefter på yrkandet att, med afslag å samma hemställan, det i Herr Gasslanders förevarande motion framstälda förslag måtte antagas; och som den förra propositionen besvarades med öfvervägande ja, hade Kammaren alltså bifallit Utskottets hemställan.

§ 10.

Om öfverflyttning till Riksbanken af Riksgäldskontoret åliggande utlåning.

Förekom till afgörande Sammansatta Stats- och Banko-Utskottets utlåtande N:o 1, i anledning af dels Riksdagens år 1878 församlade revisorers förslag angående öfverflyttning till Riksbanken af den Riksgäldskontoret nu åliggande utlåning, dels en inom Andra Kammaren i samma ämne väckt motion.

I sin berättelse om granskningen af Riksgäldskontorets tillstånd och förvaltning hade *Riksdagens år 1878 församlade revisorer* åter upptagit ett redan af 1874 års revision framstäldt förslag, att Riksgäldskontoret måtte befrias från dess genom nu gällande reglementes § 41 bestämda skyldighet att hålla sina disponibla tillgångar allmänna rörelsen till handa, och hemstält, att i stället måtte stadgas, det de till Riksgäldskontoret influtna medel eller aflemnade behållningar äfvensom de för jernvägsbyggnaderna upplånta medel samt detta verks öfriga kontanta tillgångar skulle, så vidt och så länge de icke behöfde användas för samma verk åliggande utbetalningar, förvaltas af Riksbanken mot den räntegodtgörelse till Riksgäldskontoret, som bankofullmäktige, med behörigt afseende å Riksbankens och Riksgäldskontorets ömsesidiga intressen, funne skäligt att medgifva.

Härjemte hade inom Andra Kammaren enahanda förslag framstälts af Herr *C. A. Larsson* i en af honom afgifven motion (N:o 26).

Beträffande dessa framställningar hade Utskottet hemstält,

att desamma icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Efter föredragning af nämnda hemställan, mot hvilken reservationer inom Utskottet anmälts af Herr *Liss Olof Larsson*, af Herr *Ola Andersson* i Burlöf samt af Herr *C. A. Larsson*, lemnades ordet på begäran till

Herr C. A. Larsson, som yttrade: Som jag förmodar, att Andra Kammaren lika väl nu som år 1875 är böjd för denna förändring i Riksgäldskontorets lånerörelse, hemställer jag, att Kammaren må med af-

Om öfverflyttning till Riksbanken af Riksgäldskontoret åliggande utlåning. (Forts.)

slag å Utskottets förslag i stället för sin del stadga, att Riksgäldskontoret måtte befrias från dess genom nu gällande reglementes § 41 bestämda skyldighet att hålla sina disponibla tillgångar allmänna rörelsen till handa, samt att de till Riksgäldskontoret influtna medel eller aflemnade behållningar äfvensom de för jernvägsbyggnaderna upplånta medel samt detta verks öfriga kontanta tillgångar måtte, så vidt och så länge de icke behöfva användas för samma verk åliggande utbetalningar, förvaltas af Riksbanken mot den räntegodtgörelse till Riksgäldskontoret, som bankofullmäktige, med behörigt afseende å Riksbankens och Riksgäldskontorets ömsesidiga intressen, funne skäligt att medgifva.

Detsamma beslöts år 1875, och då samma olägenheter ännu qvarstå, med hänsyn till den dubbla utlåningen, hvilken förorsakar allt det trassel samt alla de kriser och strypningar, som år efter annat måste inträffa då Riksgäldskontoret upplånar penningar, utlemnar dem i allmänna rörelsen och sedermera måste åter inkassera dem. Härigenom åstadkommas brytningar såväl i de enskilda bankernas jemna verksamhet som i Riksbankens rörelse, emedan Riksbanken icke kan kommendera sin sedelutgifningsrätt, så länge denna stora utlåningsanstalt står vid dess sida. Då nu, såsom sagdt, samma goda skäl som år 1875 tala för bifall till detta förslag, anhåller jag om bifall till detsamma och afslag å Utskottets hemställan.

Herr Liss Olof Larsson: Då jag reserverat mig mot Utskottets betänkande, är det gifvet att jag icke är belåten med Utskottets förslag, utan önskar framgång åt den reservation, som afser bifall till statsrevisorernes förslag i ämnet. Väl vet jag, att, när man kommit så långt som till den 15 Maj, förefinnes föga förhoppning att få några skäl af Kammaren beaktade eller att vinna ett beslut, stridande mot hvad Utskottet tillstyrkt, men jag kan dock icke underlåta att anföra något i saken.

När denna fråga senast, eller 1875, var föremål för Riksdagens behandling, infordrade då varande Sammansatta Utskottet utlåtande i ämnet af fullmäktige i Riksbanken. I år hafva endast fullmäktige i Riksgäldskontoret yttrat sig i fråga om statsrevisorernes förslag, hvaremot något utlåtande från fullmäktige i Riksbanken nu icke blifvit infordradt.

Detta har dock icke skett i brist på tid, ty Sammansatta Utskottet tillsattes redan i förra hälften af riksdagen, men sammankallades icke förr än i slutet af nästlidne vecka, och det måste således finnas några andra skäl, hvarföre icke nu såsom förr, fullmäktiges i banken yttrande infordrats. Jag medgifver dock, att frågan om huruvida Riksgäldskontoret skall öfverlemna sina kontanta behållningar till Riksbanken nu icke är af någon synnerlig betydenhet, enär Riksgäldskontorets ställning för tillfället är sådan, att fullmäktige nödgats göra framställning om att få upptaga ett nytt obligationslån för betäckande af statsverkets löpande utgifter; så att i detta hänseende betyder det intet, om denna förändring nu vidtages eller icke. Men jag tror likväl, att den nuvarande tidpunkten vore särdeles lämplig för genom-

förande af den af revisorerne här föreslagna förändringen, just derför att denna förändring nu skulle kunna genomföras utan någon som helst rubbning af de närvarande förhållandena, då Riksgäldskontoret icke har några större belopp att förvalta under den närmaste tiden, hvilka medel i så fall skulle öfverlemnas till Riksbanken. För min del föreställer jag mig nemligen, att det ur den allmänna rörelsens synpunkt vore särdeles önskligt, om den lånerörelse, som Riksgäldskontoret nu bedrifver, kunde öfverflyttas till Riksbanken, ty derigenom skulle utan tvifvel större enhet i låneväsendet uppstå. Jag må dock tillägga, att om den utlåningsrörelse, som i Riksgäldskontoret nu eger rum, har jag mindre att säga än år 1875, ty de nuvarande fullmäktige i Riksgäldskontoret hafva allt mer och mer öfverflyttat Riksgäldskontorets tillfälliga behållningar till Riksbanken, och Riksbanken har sålunda nu hos sig innestående största beloppet af Riksgäldskontorets utlånade medel af behållningarne. Men icke obetydliga belopp hafva dessutom utlånats åt enskilda penningeinrättningar. Ser man till, huru denna utlåningsrörelse bedrifves, finner man, att i många fall utlånar Riksgäldskontoret sina behållningar till enskilda banker utan någon annan säkerhet än dessa bankers depositionsbevis eller mot revers, försedd med borgen af bankstyrelsernas ledamöter, utan annat hypotek. För min del tviflar jag visserligen icke på, att Riksgäldskontoret har full säkerhet för dessa utlånade medel, och att staten får igen sina penningar, men jag vågar betvifla, att det är bankmessigt att på sådant sätt utlåna summor, uppgående till flera millioner, endast mot borgen af styrelseledamöterne eller bankens blanka depositbevis. Då det i gällande reglementen för de enskilda bankerna är föreskrifvet, att ledamöterne af styrelsen skola vara delegare i banken — åtminstone vet jag icke något exempel på ett motsatt förhållande — kunna styrelseledamöterne visserligen ega rätt att teckna proprieborgen, men för hvilken gå de i borgen? Jo, för sig sjelfva; de gifva ut en revers och gå så sjelfva i borgen för sina egna skulder. Detta finner jag icke vara rigtigt och välbetänkt handladt, ty äfven om jag antager, såsom jag förut sagt mig göra, att Riksgäldskontoret har full säkerhet för på detta sätt utlånade medel, finnes en annan omständighet, som talar emot ett sådant utlåningssystem, och det är, att Riksgäldskontoret derigenom uppmuntrar en slags bankrörelse, som hvarken är sund eller byggd på fullt solida grunder. Det kan icke vara klokt, enligt mitt förmenande, att enskilda banker drifva bankrörelse med stora penningebelopp, som de upplånat mot blanka reverser och med vilkor att återbetalas 14 dagar eller en månad efter skedd uppsägning, ty bankerna upplåna väl icke dessa medel för att låta dem ligga i kassalådan, till dess Riksgäldskontoret återfordrar dem, utan de låna ut dem för att förtjena derpå; när så dessa lån skola återbetalas, så uppstå de rubbningar och de svårigheter, till hvilka fullmäktige i Riksgäldskontoret mer än en gång nödgats taga hänsyn. Jag tror, att en sålunda baserad bankrörelse icke kan sägas vara sund, och derför finner jag för min del, att det ur den allmänna rörelsens synpunkt vore önskligt att dessa penningar öfverlemnades till Riksbanken, som jemte den öfriga lånerörelsen kunde få hand om och

Om öfverflyttning till Riksbanken af Riksgäldskontoret åliggande utlåning. (Forts.)

Om öfverflyttning till Riksbanken af Riksgäldskontoret åliggande utlåning. (Forts.)

förvalta dem på bästa sätt, och derigenom blefve rubbningen icke så känbar, som då tvenne statens verk samtidigt drifva utlåningsrörelse, och dessas beräkningar och planer möjligen korsa hvarandra. Jag klandrar ingalunda fullmäktige härför, ty enligt reglementet äro de skyldige att utlåna sina behållningar, och med det stora behof af penningar som förefinnes i Riksgäldskontoret, är det helt naturligt att fullmäktige vilja bereda så stor räntevinst som möjligt.

Man kan läsa nu föreliggande Stats- och Banko-Utskottets utlåtande ganska länge och ändock svårligen finna, att det afser något annat än en bankfråga. Utskottet framhåller nemligen alltjemt, hvilken förlägenhet det skulle ådraga Riksbanken, om Riksbanken skulle öfvertaga denna utlåningsrörelse. I den vid 1875 års Stats- och Banko-Utskotts utlåtande nr 1 fogade reservation, som Utskottet åberopat, och hvilken genom gemensam votering blef Riksdagens beslut, anföres bland annat, att "en banks naturliga styrka måste ligga deri att dess rörelse vore jemn, fri från rubbningar och att dess styrelse hade fria händer att genom lämpligt afpassande af förhållandet mellan in- och utlåningen reglera dess verksamhet. Ingenting kunde vid sådant förhållande vara otjenligare än att, såsom föreslaget blifvit, *ålägga* Riksbanken att, utan ringaste afseende på belopp eller egna behof, mottaga depositioner af medel, om hvilka det vore omöjligt att beräkna, huru länge de kunde få hos banken qvarstå."

På detta sätt talades då om den förlägenhet Riksbanken genom föreslagna åtgärden skulle iråka. Det är eget nog att dermed jemföra det utlåtande, som i samma fråga afgafs af bankofullmäktige år 1875, utan någon reservation. Bankofullmäktige förklara deruti bland annat, att "det behöfver ej befaras, att de millioner, Riksgäldskontoret kunde komma att öfverlemna, skulle öfver höfvan betunga bankofullmäktige, men väl skulle desse uti rätten att sjelfve i första hand disponera öfver dessa medel finna en större trygghet mot oberäkneliga kastningar i penningemarknaden, då de hade i sin makt att bestämma öfver användandet åtminstone af all den del af landets kapitaltillgång, som Riksdagen disponerade." Häraf finner man således, att bankofullmäktige i detta utlåtande yttra sig i rak motsats mot hvad Sammansatta Utskottet nu uttalat. Jag vill visserligen icke bestrida, att ju icke Sammansatta Utskottet kan bättre bedöma Riksbankens ställning i detta hänseende än fullmäktige kunnat göra. Men oaktadt jag deltagit i Utskottets behandling af denna fråga, har jag icke kunnat finna, att de af Utskottet framburna skäl innefatta vederläggning af hvad bankofullmäktige i detta afseende yttrat och hvilket jag desto hellre antager att de ännu vidhålla, som desse fullmäktige med ett enda undantag fortfarande äro desamme som år 1875. Jag får således för min del, ur den allmänna rörelsens synpunkt, yrka afslag å Utskottets hemställan och bifall till revisorernes förslag.

Häruti förenade sig Herr *Åke Andersson*.

Herr E. G. Boström: Då vid 1875 års riksdag den förändring i Riksgäldskontorets reglemente var ifrågasatt, som nu åter är å bane,

Om öfverflyttning till Riksbanken af Riksgäldskontoret åliggande utlåning. (Forts.)

hade kontoret ej rättighet att fruktbargöra sina tillgångar genom insättning i Riksbanken, men vid nämnde riksdag beslöts lemna fullmägtige i Riksgäldskontoret en sådan rättighet. Fullmägtige i båda dessa Riksdagens verk skulle i afseende å medlens förräntande samverka. Andra skulle ej få annat än hvad Riksbanken icke önskade att i sin rörelse använda. På detta naturliga sätt har det derefter fortgått, och om det också kan vara likgiltigt om penningarne förräntas genom Riksbanken eller Riksgäldskontoret, då en förlust på det ena hållet motväges af ökad vinst å det andra, så skulle man dock genom bifall till revisorernes af Herr C. A. Larsson upptagna förslag, frånträda den princip, som förut följts, nemligen att hvarje verk borde arbeta för sig.

Herr Carl Anders Larsson beskylde Riksgäldskontoret för att genom sina utlåningar hafva förorsakat alla kriser och strypningar; men han torde blifvit skyldig beviset härför. Å min sida tror jag, att, om man litet närmare känner till förhållandena, man måste erkänna, att Riksgäldskontoret genom sin upplåning sistlidne höst just undanröjt dylika strypningar.

Herr C. A. Larsson påstod äfven att Riksbanken genom Riksgäldskontorets enskilda utlåning har svårt beherrska sin sedelutgifning, men då Riksgäldskontoret naturligen ej kan komma i besittning af andra sedlar än dem Riksbanken sjelf utsläpt, inses lätt grundlösheten af ett dylikt påstående.

Herr Liss Olof Larsson började sitt anförande med att beklaga, att fullmäktige i banken icke blifvit hörde i detta ärende. Mig förefaller detta helt naturligt, då ju fullmäktige utgöras af ungefär samma personer, som förra gången denna fråga förelåg, och man alltså ansett sig känna till deras åsigter; och såvidt Herr Liss Olof Larsson är en exponent af fullmäktiges åsigter härvidlag, vill jag erinra honom, att Riksdagen en gång förut underkänt nämnda åsigter. Samme talare fästade sig äfven vid de säkerheter, som Riksgäldskontoret emottog vid sina utlåningar och ansåg, att riksgäldsfullmäktige icke kände till en sund bankförvaltning eller, såsom han uttryckte sig, att de icke handhade rörelsen fullt bankmessigt. Men så illa torde likväl icke fullmäktige sköta utlåningen, ty ett faktum är, att de sedan år 1841 icke förlorat ett enda öre på sin rörelse. Slutligen framhöll Herr Liss Olof Larsson, att rubbningarne inom affärsverlden icke torde varit så känbara, om Riksbanken ensam fått sköta all utlåning. Men jag hemställer, huru det skolat gått, om Riksgäldskontorets alla medel varit placerade endast i Riksbanken. Vi veta att dessa medel vid ett och annat tillfälle uppgått till 18 millioner; månne icke rubbningarne skulle blifvit ännu större, om nämnda medel varit utsatta på en enda hand, emot att de i stället varit spridda öfver hela riket. Derom torde icke vara tu tal. Säkert är, att Riksbanken då icke skolat ega samma frihet att sköta sin rörelse, och den hade då icke kunnat emottaga enskildes besparingar och göra dem räntebärande.

Då jag sålunda för min del icke kunnat finna något skäl till att vidtaga den nu ifrågasatta förändringen, får jag yrka bifall till Utskottets hemställan i denna punkt.

Om öfverflyttning till Riksbanken af Riksgäldskontoret åliggande utlåning. (Forts.)

Herr Ola Månsson: Denna fråga har vid åtskilliga tillfällen förevarit i Kammaren, bland annat år 1875, då det Sammansatta Stats- och Banko-Utskottet i ämnet framstälde ett förslag, helt olika det nu föreliggande. Utskottet föreslog nemligen då, att upplåningen skulle ombesörjas af Riksgäldskontoret, men utlåningen handhafvas af Riksbanken. För min del tror jag att denna princip är rigtig, och jag har derföre vid behandligen af de nu föreliggande förslagen inom Utskottet ej kunnat instämma med majoriteten, utan delat reservanternes åsigt, ehuru jag ej anmält min reservationer mot det slut, hvartill det Sammansatta Utskottet kom. Jag tror, att en sund utveckling af penninge- och bankrörelsen i vårt land lämpligast befrämjas derigenom, att Riksbanken får sköta all utlåning af statsmedel, och hemställer derföre om bifall till statsrevisorernes föreliggande förslag.

Herr Lyttkens: Äfven jag har deltagit i det Sammansatta Stats- och Banko-Utskottets behandling af föreliggande fråga och dervid medverkat till det beslut, hvartill Utskottet kommit, men till följd af andra göromål varit förhindrad att i Utskottet närvara, då motiveringen beslutades. För motiveringen vill jag derföre ej ikläda mig något ansvar, men hvad sjelfva saken beträffar, är min åsigt den, att Utskottets afstyrkande förslag är välgrundadt. Jag anser nemligen, att såväl Riksgäldskontoret som Riksbanken äro Riksdagens verk och böra samverka till hvarandras fördel allt hvad ske kan. Då 1875 års Riksdag, utgående från den grundsatsen, att en frivillig samverkan mellan dessa båda verk borde ega rum, borttog åtskilliga förut gällande stadganden och beslutade, att fullmäktige i Riksgäldskontoret skulle vara berättigade att öfverenskomma med fullmäktige i Riksbanken om fruktbargörande af Riksgäldskontorets behållningar genom deras insättning mot ränta i Riksbanken, och det sedermera visat sig, att Riksgäldskontoret i allmänhet haft större delen af sina tillgångar hos Riksbanken för att vid behof åter uttagas, så inser jag ej, hvarföre Riksdagen nu skulle visa mindre förtroende till det ena än det andra verket och binda riksgäldsfullmägtige genom att stadga, att de *ovilkorligen* skola öfverlemna alla kontorets för tillfället ej behöfliga tillgångar åt Riksbanken, utan afseende derpå om bankofullmägtige anse banken behöfva dessa medel eller icke. Det synes mig alldeles klart, att sådana transaktioner de båda verken emellan bäst ega rum genom frivillig öfverenskommelse mellan verkens styrelser och till ömsesidig båtnad.

En ledamot af denna Kammare, som tillika är bankofullmägtig, har nu i sitt anförande uttalat åtskilliga anmärkningar mot riksgäldsfullmäktiges sätt att utlåna penningar. För min del anser jag, att det är en sak, som tillkommit statsrevisorerne att upptaga, om de ansett sig dertill befogade. De hafva verkligen haft att granska det sätt, hvarpå fullmäktige i Riksgäldskontoret fullgjort Riksdagens förtroendeuppdrag. Hafva de lånat ut penningar mot mindre god säkerhet, så böra statsrevisorerne derom framställa anmärkning. Men då ingen sådan framställning nu föreligger, synes mig talaren ej hafva anledning att vid detta tillfälle orda om det sätt, hvarpå fullmäktige utlånat Riksgäldskontorets medel. Han fann det mindre bankmessigt

att banker på sådant sätt emottaga penningar och på så kort tid som 14 dagar. Göra då ej Riksbanken och alla andra banker på samma sätt? Och upptaga de icke enskilda personers medel till och med på kortare tid än 14 dagars uppsägning eller på upp- och afskrifningsräkning med skyldighet att återlemna dem *vid anfordran?* Den stora massan af depositioner är ungefär af denna beskaffenhet.

Om öfverflytning till Riksbanken af Riksgäldskontoret åliggande utlåning. (Forts.)

Då således riksgäldsfullmäktige bestridt utlåningen i full öfverensstämmelse med de föreskrifter, 1875 års Riksdag fastställt, så anser jag att det klander, talaren med afseende derå rigtade mot fullmäktige, var alldeles obefogadt. Något som dessutom i hög grad förvånade mig var ett uttalande från samme representant, att vi skulle hafva att förvänta ny upplåning i år till bestridande af statens löpande utgifter. Föreligger väl någon Kongl. proposition af dylikt innehåll eller väntas någon sådan? Eller under hvilken annan form skulle det kunna inträffa, att statens löpande utgifter komme att medelst ytterligare upplånade medel fyllas? Enskilde motionärer ega ej vid denna tid af riksdagen att framställa sådant förslag, och Stats-Utkottet har ej motionsrätt. Jag kan vid sådant förhållande ej förstå, huru denna fråga kommit på tal. Väl kan jag inse, att det slags upplåning, hvarpå talaren syftade, skulle kunna vara af behofvet påkallad, om nemligen statsverkets ställning vore så usel, att statsverkets grundfond, 5 millioner, helt och hållet blifvit använd till löpande utgifter och Statskontoret ej kunde återbetala de förskott, Riksgäldskontoret lemnat. Men att Statskontoret skulle hafva anlitat Riksgäldskontoret till så högt belopp i förskott som 13 millioner och nu finner sig urståndsatt att återbetala dem, anser jag ej sannolikt. Riksdagen hade väl i så fall derom redan fått mottaga Kongl. proposition med bestämda underrättelser om förhållandet. Om emellertid den ärade talaren, vid hvars ord jag fäster så mycket mer afseende, som han är en af fullmäktige i banken och derjemte ledamot i Stats-Utskottet, skulle hafva någon upplysning att i ämnet meddela, så vore det intressant att få höra det. Riksdagen nalkas sitt slut. Så snart de stora frågorna äro afgjorda, önskade litet hvar att få resa hem. Vi borde derföre så fort som möjligt få veta, om förslag till en så beskaffad upplåning, hvarom talaren gjorde en antydan, kan vara att ännu förvänta. Är ställningen så olycklig, att Statskontoret ej kan återbetala erhållna förskott och Riksgäldskontoret af denna anledning råkat i förlägenhet, måste naturligtvis allvarliga åtgärder vidtagas. Jag skulle önska att få denna sak klar.

Herr C. A. Larsson: Med anledning af de båda sista talarnes yttranden vill jag tillägga, att det icke är Riksgäldskontorets fel, att det för närvarande har medel ute i ficklånerörelsen; ty orsaken härtill är endast den, att Riksdagen under senare tiden beviljat lån från Riksgäldskontoret än hit och än dit, än för ena än för andra ändamålet; och om lånemedlen, till dess de skola användas, icke vore placerade på sådant sätt, är jag öfvertygad om, att de ej skulle stått i denna förteckning. Af densamma synes, att för närvarande äro i ficklån utlemnade omkring 11 millioner, och skulle så lyckligt vara, att

Om öfverflyttning till Riksbanken af Riksgäldskontoret åliggande utlåning. (Forts.)

Riksgäldskontoret snart kan återfå de 13 millioner, som Statskontoret ännu disponerar, få de utlånas på samma sätt. Så länge denna lånerörelse finnes qvar få vi sålunda vara beredde på att hvarje år motse en svår tid, måhända svårare än den närvarande. På dessa skäl har jag ansett att, äfven om Riksdagen är långt framliden, vi likväl böra söka få bort detta damoclessvärd, som sväfvar öfver oss, och som åstadkommit så många rubbningar och så mycket ondt. För min del har jag icke spårat, att genom denna lånerörelse någon kris blifvit undanröjd, utan i samma mån som penningarne strömmade in till lånesökande, i samma mån stupade den ene bankiren och stora firman efter den andra. Man kan sålunda icke genom bibehållande af denna utlåningsrätt från Riksgäldskontoret hoppas reglera affärsförhållandena i landet; en sådan rörelse åstadkommer endast rubbningar deri; och jag anser derför, att vi böra vidblifva det beslut, som i frågan fattades år 1875, eller det som står här anfördt på första sidan och som jag nyss läst upp.

Herr Liss Olof Larsson: Jag hade icke ämnat att ytterligare begära ordet, om jag ej funnit, att jag icke blifvit rigtigt hörd af en talare, då jag sista gången yttrade mig. Af Herr Boströms anförande framgick nemligen att han, såsom man säger, fått om bakfoten hvad jag då sagt. Han nämnde, att jag skulle hafva beklagat, att Riksbankens fullmägtige icke blifvit i ämnet hörde. Jag tror icke, att någon annan af Kammarens ledamöter kunnat finna, att jag i mitt anförande yttrade ett enda ord, som kunde anses innebära något beklagande i detta hänseende. Jag sade blott, att fullmägtige år 1875, då denna fråga förelåg Riksdagen till behandling, blifvit deri hörde, men att de nu icke lemnats tillfälle att yttra sig, samt att, om så skett, de förmodligen afgifvit enahanda utlåtande som år 1875. Det är detta meddelande jag gjorde, men icke något som helst beklagande.

Vidare påstod nämnde talare, att jag skulle hafva sagt, att fullmägtige i Riksgäldskontoret icke förstode sig på en sund bankrörelse. Jag ber om förlåtelse, om jag yttrat något sådant, men jag tror icke att mina ord kunna tydas derhän, att de skulle innebära en dylik beskyllning, som, om den blifvit gjord, vore alldeles obefogad. Icke heller har jag sagt, att fullmägtige förlorat något på de penningar, som de utlånat; eller att den säkerhet, de nu hafva för utestående lån, skulle vara sådan, att återbetalningen icke skulle vara betryggad. Jag upprepade icke blott en gång, utan två gånger, att jag icke betviflade säkerheten. Men jag ogillade, att Riksdagen skulle bedrifva utlåningsrörelse genom två särskilda verk. Riksgäldskontorets rörelse är dock icke någon bankrörelse i vanlig bemärkelse. Det kan således i detta fall icke blifva fråga om en sund eller osund bankrörelse i Riksgäldskontoret, efter som Riksgäldskontoret icke drifver någon bankrörelse, och det kunde således icke falla mig in att säga att det bedrefs en osund bankrörelse der ingen bankrörelse finnes. Hvad jag deremot betecknade såsom en bankrörelse, som icke vore sund, det var, att enskilda bankinrättningar lånade penningar på kort uppsägningstid till betydliga belopp mot ren revers och borgen af styrelsens ledamöter.

Om öfverflyttning till Riksbanken af Riksgäldskontoret åliggande utlåning. (Forts.)

Det kan jag nemligen icke kalla för en sund bankrörelse, ty jag anser, att en bank, om man skall kunna säga, att den drifver en sund bankrörelse, måste vid behof af tillfälliga lån vara så försedd, att den ur sin portfölj kan taga goda papper för att hypotisera och icke behöfver hypotisern styrelseledamöternes borgen såsom säkerhet. Det var detta som jag menade, då jag talade om en icke sund bankrörelse. Jag vill icke understödja en sådan rörelse, och jag anser icke heller, att Riksdagen genom Riksgäldskontoret bör uppmuntra den. Jag slutade också mitt anförande med uttalande af den åsigt, att Riksdagen ur allmänna rörelsens synpunkt borde bifalla revisorernes framställning.

Vidare invände man mot mig, att bankerna upplånade penningar på upp- och afskrifningsräkning, och att dessa medel skulle återbetalas icke efter viss uppsägningstid, utan à vista. Det är tydligt, att så är förhållandet. Men det är också bekant, att upp- och afskrifningsrörelsen bedrifves under den förutsättning, att icke alla räkningshafvarne på en och samma gång uttaga sina penningar. Dessutom tillämpas i afseende å Riksbanken den föreskrift, att ingen får å upp- och afskrifning hafva insatt större belopp än 25,000 kronor, såvidt icke fullmägtige lemnat särskildt tillstånd dertill, och härigenom har man förebyggt, att personer kunna å upp- och afskrifning hafva större summor, som de sedan kunna fordra att ögonblickligen återbekomma. Det kan således icke blifva fråga om, att Riksbanken i detta fall till en och samma person ikläder sig förbindelser, som gälla millioner, och någon begränsning i afseende å à vista förbindelser, antager jag icke heller saknas hos andra banker. Deremot finnes det enskilda bankinrättningar, som af Riksgäldskontoret fått låna både en och två millioner på kort uppsägningstid.

Herr Lyttkens uttalade sin förvåning öfver hvad jag i förbigående nämnt om ett nytt lån, som skulle vara i görningen. Jag får säga, att nu för tiden ingen öfverraskning är så stor, att man icke bör vara beredd på den. Det nya lån jag i förbigående antydde, bör dock icke vara så alldeles öfverraskande. Emellertid skulle jag önska att alla stannade qvar till Riksdagens slut och icke resa, innan allt är öfverståndet.

I afseende å denna lånefråga kan jag nämna, att den förmodligen i öfvermorgon inkommer till Kamrarne. Frågan har ännu icke varit behandlad i Stats-Utskottets plenum, men jag föreställer mig, att den kommer att i dag der bordläggas — och tids nog få vi tala om den.

Herr Talmannen afträdde sig nu, och Herr vice Talmannen öfvertog ledningen af Kammarens förhandlingar samt lemnade ordet åt

Herr E. G. Boström, som anförde: Jag skall blott bedja att få svara Herr Liss Olof Larsson, att jag hörde uppmärksamt på honom både nu och då han förra gången hade ordet, men att jag icke kan finna, det jag på något sätt missförstått honom. Då han jemväl nu upprepade, att bankofullmägtige icke blifvit hörde i frågan, kunde jag icke heller denna gång uppfatta det på annat sätt än såsom ett be-

Om öfverflyttning till Riksbanken af Riksgäldskontoret åliggande utlåning. (Forts.)

klagande, och jag förmodar, att hela ändamålet med hans sista yttrande endast var att åt detta beklagande gifva större pondus.

Han yttrade äfven, att jag citerat hans yttrande origtigt, eller att han icke velat beskylla fullmägtige i Riksgäldskontoret för att icke förstå en sund bankrörelse. Men då han utförligt relaterar på hvad säkerhet Riksgäldskontoret utlånar medel och förklarar, att deras sätt att utlåna icke vore bankmessigt, så frågar jag, om icke detta innebär en beskyllning mot fullmägtige i Riksgäldskontoret för att icke förstå sig på bankrörelse? För såvidt jag förstår svenska språket, ligger deri en sådan beskyllning.

Hvad angår Herr Carl Anders Larssons yttrande att Andra Kammaren år 1875 fattade samma beslut, som han nu påyrkat, vill jag så till vida gifva honom rätt deri, att Kammaren först stannade vid ett sådant beslut. Men i den gemensamma omröstning, som sedermera deröfver anställdes, ogillade Kammaren samma beslut med 113 röster mot 71. Om således också Andra Kammaren först fattade ett sådant beslut, frånträdde likväl Kammaren, efter närmare besinning, detsamma i den gemensamma voteringen.

Herr Lyttkens: För afgörandet af denna fråga är det dock af vigt och ligger icke så helt och hållet utom ämnet att känna, huru stora belopp, Riksgäldskontoret har utlånade. I närvarande ögonblick äro dock de största summorna använda på det sätt, att de inlemnats i Riksbanken; hvilket den ärade bankofullmägtigen i sitt första anförande äfven medgaf. Men är det verkligen nu fråga om att upptaga ännu ett större lån på många millioner, är det kanske af vigt att tänka på, huru dessa penningar skola användas och placeras; det är icke utan, att icke äfven det hör till denna fråga.

Samme ärade talare upprepade nu för andra gången, att vi hafva att förvänta förslag om ytterligare en större låneoperation. Jag kan dock fortfarande icke förstå, huru en sådan fråga nu skall kunna komma in på Kammarens bord. Någon Kongl. proposition derom har ju icke till Riksdagen inlemnats; Stats-Utskottet har ju icke någon motionsrätt, och jag känner icke hvilken derom skulle hafva rätt att väcka motion. Något annat sätt för väckande af dylik fråga känner åtminstone jag icke; och om Herr Liss Olof Larsson blifvit underrättad om, att en sådan proposition vore att förvänta, har jag deremot icke hört talas derom. Jag kan således icke förstå hans yttrande i denna del; ty om ett förslag i antydda syftet skulle inkommit på något obegripligt, konstigt sätt genom någon ändring af Riksgäldskontorets reglemente, är ju ett sådant tillvägagående grundlagsvidrigt, då ändringar i reglementet äro en följd af Riksdagens derom fattade beslut. I hvilket fall som helst hade det varit angeläget att vi fått höra talas något derom, innan millionerna rullade till enskilda banker och jernvägsbolag, som inkastat sig på mer eller mindre vådliga företag; ty hade vi fått veta, att någon ytterligare lånefråga skulle förekomma, hade vi i tid kunnat vidtaga andra åtgärder, än som nu skett. Huru nu i Riksdagens sista timma en så stor fråga skall kunna afgöras, är för mig oförklarligt.

Emellertid yrkar jag för närvarande bifall till Utskottets förslag; ty om verkligen en annan lånefråga dyker upp, blir det då tids nog att tala derom. Jag beklagar dock, att finansministern icke nu är här närvarande, i hvilket fall man hade kunnat få upplysning om, huruvida det ligger något under Herr Liss Olof Larssons yttrande eller icke.

Om öfverflyttning till Riksbanken af Riksgäldskontoret åliggande utlåning.

Öfverläggningen var slutad. Enligt de gjorda yrkandena, gåfvos propositioner så väl på bifall till Utskottets hemställan som ock på afslag derå och bifall i stället till Riksdagens revisorers ifrågavarande förslag; och förklarade Herr vice Talmannen sig hafva funnit den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering blef begärd, i anledning hvaraf en så lydande omröstningsproposition uppsattes, justerades och anslogs:

Den, som bifaller hvad Sammansatta Stats- och Banko-Utskottet hemstält i utlåtandet N:o 1, röstar

Ja;

Den, det ej vill, rösta

Nej;

Vinner Nej, har Kammaren, med afslag å Utskottets hemställan, bifallit det af Riksdagens år 1878 församlade revisorer i förevarande afseende framlagda och af Herr C. A. Larsson, uti afgifven motion (N:o 26), upptagna förslag.

Omröstningen företogs och utföll med 84 ja mot 70 nej; hvadan Utskottets hemställan bifallits.

§ 11.

Föredrogs och bifölls Sammansatta Stats- och Banko-Utskottets utlåtande N:o 2, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition om ändringar i Kongl. förordningen den 26 April 1861 angående en allmän hypoteksbank samt angående de allmänna grunder, som vid hypoteksföreningars bildande och framtida verksamhet skola till efterrättelse lända.

§ 12.

Föredrogs Lag-Utskottets utlåtande N:o 38, i anledning af väckt motion om lagstadgande angående underpant i lös egendom och beredande af säkerhet för förlagsfordran.

Om lagstadgande ang. underpant lösegendom.

Ledamoten af Första Kammaren Herr *P. Samzelius* hade i sin motion N:o 26 föreslagit, att Riksdagen för sin del måtte besluta,

Om lagstadgande ang. underpant i lösegendom. (Forts.)

dels en författning angående underpant i lös egendom, dels en förändring af 17 kap. 7 § Handelsbalken, af den lydelse, Lag-Utskottets utlåtande N:o 42 vid 1868 års riksdag innehåller; anhållande motionären, att Lag-Utskottet måtte i motionen vidtaga de modifikationer, som af omständigheterna påkallades, hvarjemte han förklarat sig, derest Lag-Utskottet skulle finna ändamålet lämpligare kunna vinnas genom det så kallade förmånsrättsystemet, hvilket vid 1865—1866 års riksdag af Rikets Ständer antogs, såsom sin motion upptaga då varande Lag-Utskotts hemställan i ämnet.

Med anledning af nämnda motion hade Utskottet gjort den hemställan,

"att Riksdagen ville i underdånig skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta anställa en revision af samtliga nu gällande föreskrifter om förlag och dervid jemväl taga i öfvervägande, huruvida ej rätt till underpant i lös egendom må kunna medgifvas alla näringar, samt till Riksdagen göra den framställning, som häraf kan föranledas."

Mot denna hemställan voro reservationer inom Utskottet afgifna dels af Herrar *Thomasson*, Friherre *Hamilton*, *Ribbing*, *Lothigius* och *Torpadie*, dels ock af Herr *Johannes Jonson*.

Efter uppläsning af Utskottets förslag uppstod öfverläggning, hvarunder anfördes af

Herr Thomasson: Såsom Kammarens ledamöter behagade inhemta af en vid detta betänkande fogad reservation, har så väl jag som åtskilliga andra af Utskottets ledamöter icke kunnat instämma i det slut, hvartill Utskottet i denna fråga kommit. Vi hafva visserligen äfven ansett det vara af behofvet högeligen påkalladt, att de många nu gällande föreskrifterna om förlagsinteckning sammanfattades och omarbetades i mera tidsenlig rigtning, men vi hafva icke ansett det vara nyttigt för jordbruket och den mindre industrien, att rättighet att upptaga lån mot underpant i lös egendom, på sätt Utskottets skrifvelseförslag innehåller, dem medgåfves.

Jag skall nu icke tillåta mig att vid detta sammanträde, som förmodligen är Riksdagens sista diskussionsplenum, upptaga tiden med angifvande af de skäl, som föranledt min särskilda mening beträffande skrifvelseförslagets omfattning, utan inskränker mig — åtminstone till en början — endast att hos Herr Talmannen framställa det yrkande, att Kammaren måtte, med afslag å hvad Utskottet hemstält, besluta, att *Riksdagen ville i underdånig skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta anställa en revision af gällande föreskrifter om förlag samt till Riksdagen göra den framställning, som häraf kan föranledas.*

Grefve Sparre: I motsats emot den siste ärade talaren måste jag anhålla om bifall till Lag-Utskottets föreliggande betänkande.

Om lagstadgande ang. underpant i lösegendom. (Forts.)

Denna fråga är af Utskottet i dess utlåtande så väl motiverad, att den, som genomläst detsamma, icke gerna kan tveka om behofvet af den nu föreslagna åtgärden. Herrarne finna af betänkandet, att frågan nu i ungefär 32 år varit på dagordningen, eller rättare sagdt ännu längre, ty så länge man haft kännedom om nu rådande oefterrättliga förhållanden med den förmånsrätt förlagsinteckning medför och så länge man hört talas om allt det trassel och allt det spektakel, som förorsakats af de nu alltför vanliga lösöreköpen, hvilka vanligtvis icke äro annat än underpant i lösegendom, ehuru man af lagens ofullständighet tvingats använda denna åtgärd, som i sig innebär en lögn, måste alla, som hafva reda på detta, erkänna, att långt före år 1847, då Kongl. Maj:t väckte fråga om reglering i detta hänseende, behofvet af en förändrad lagstiftning härutinnan oupphörligt gjort sig gällande.

Vid 1847 års riksdag gjorde nemligen Kongl. Maj:t en framställning just i samma syfte, som den siste talaren anfört, om revision af stadgandena rörande förlagsinteckning. Men Rikets Ständer svarade: "nej, vi vilja icke hafva någon undantagslag; ty näringarne i allmänhet äro i stort behof af den realsäkerhet, som lagstiftningen kan erbjuda, och vi vilja derför hafva en gemensam institution om underpant i lösegendom. Vid 1859—1860 årens riksdag väcktes hos Rikets Ständer, på grund af enskild motion, förslag i detta ämne, och Ständerna beslöto då en skrifvelse till Kongl. Maj:t, innehållande förslag till lag rörande underpant i lösegendom. Detta förslag vann dock icke Högsta Domstolens godkännande, emedan i sammanhang med denna lag hade föreslagits upphäfvande af den nu gällande lösöreköpsförordningen och man ansåg, att sådana omständigheter kunde förefinnas, att nämnda förordning vore behöflig att hafva qvar, i följd hvaraf förslaget om dess upphäfvande ansågs vara mindre lämpligt. Sålunda föll detta af Ständerna framstälda förslag.

Vid 1865—1866 års riksdag beslöto Rikets Ständer ett lika beskaffadt förslag till förordning, men det föll äfven denna gång på grund af anmärkningar, framstälda i Högsta Domstolen.

Vid 1869 års riksdag väcktes ånyo ett lika beskaffadt förslag, hvilket blef godkändt i denna Kammare, men föll på grund af anmärkningar i Första Kammaren. Således har jag anledning att tro, att denna Kammare, som oupphörligt vidhållit samma åsigt om behöfligheten af en sådan institution, nu skall bifalla det förslag Utskottet framlagt och som afser att förekomma, att man ytterligare ännu en gång skall få afslag, då man nu begär, att Kongl. Maj:t måtte utreda saken och föreslå författning i ämnet.

Den siste talaren har icke heller motsatt sig behofvet af omarbetande af författningarne rörande förlag; de äro också, såsom ofta blifvit framhållet, sådana, att de af ingen kunna förstås, likasom man ej heller vet hvad de egentligen innehålla, ty först och främst äro de olika för bergsmän och andra bruksidkare och för fabrikanter; derjemte innehålla de föreskrifter om förlag för nordsjöfiskare, och slutligen äro de af den beskaffenhet att, om man har fått en förlagsinteckning och flera år derefter en annan person kommer och söker

Om lagstadgande ang. underpant i lösegendom. (Forts.)

sådan inteckning, får den sistnämnde samma förmånsrätt som den förre. Derföre betraktas också förlagsinteckning numera såsom någonting, det der alldeles icke medför säkerhet. Af sådan anledning har äfven representationen, såsom jag nyss nämnde, gång efter annan påkallat förändrad lagstiftning i detta ämne. Den förste talarens anmärkning gälde också endast, att rättigheten att gifva förlagsinteckning borde inskränkas till idkarne af bergsbruk och några få andra näringar. Till svar på denna anmärkning ber jag att få upplästa några ord, yttrade af Lagberedningen, som äfven förordat införande af underpant i lös egendom. Lagberedningens yttrande finnes refereradt i Utskottets betänkande och har följande lydelse: "numera borde rättigheten att gifva underpant i lös egendom icke rimligen kunna betraktas såsom ett privilegium för vissa näringsidkare." Detta har afseende derpå, att af gammalt medgifvande af förlagsinteckning var ett privilegium för bergsbruket och några dermed beslägtade näringar, hvarföre dithörande frågor äfven handhades dels af bergskollegium, dels af de gamla bergstings- och hallrätterna och sedan dessa upphört af magistraten i städerna, fastän den numera, som sagdt, alldeles kommit ur bruk, såsom icke medförande någon säkerhet. Vidare fortsätter Beredningen: "Tiden hade hunnit så långt, att denna rättighet måste ega rum antingen för *alla*, eller för *ingen*. Bland de näringar, som hittills varit gynnade, vore jordbruket; det behöfde ej heller lagstiftarens gunst för att trifvas; men det behöfde — lika med alla andra näringar och arbetsföretag — rättvisa. Vore det nu rätt, att den, som drefve bergsbruk, fabrik, manufakturverk eller annan sådan rörelse, finge bereda sig kredit genom underpant af lös egendom, så måste det ock vara rätt, att en jordbrukare eller den, som delade hans yrke, finge på lika sätt förskaffa sig den kredit han tarfvade för sin rörelse och sitt arbetsföretag. En sådan kredit kunde visserligen missbrukas — men umbäras kunde den ej." Mine herrar, i mindre samhällen och medan rörelsen ännu icke är så betydlig, kan man reda sig med personalsäkerheten; den ene känner så väl till den andres ställning och förhållanden, att han med någorlunda säkerhet kan bedöma, huruvida en lånesökande är solvent. Men i mån, som rörelsen växer, våra städer vinna i utveckling och låneanstalterna mera koncentreras, så att hvarje lånesökande måste anlita de stora penningeanstalterna, i samma mån blir det ock för förvaltarne af dessa anstalter svårare att bedöma, när personalsäkerheten är tillräcklig eller realsäkerhet bör fordras. Detta är äfven skälet, hvarföre vi på senare tider jemväl reformerat vår lagstiftning i afseende på hypotiserande af den fasta egendomen. Nu vill den föregående talaren väl medgifva att bergsbruket och några andra näringar må komma i tillfälle att kunna betjena sig af förlagsinteckning; jag tillåter mig då fråga: hvarföre icke förunna äfven öfriga näringar en dylik förmån? Eller känna vi icke alla, huru jordbruket i våra dagar, om det skall drifvas rationelt, fordrar så drygt förlagskapital, att de resurser, hvaröfver en arrendator i allmänhet har att disponera, alldeles icke förslå att anskaffa det erforderliga förlaget, såvida han icke har att erbjuda någon annan säkerhet, än förtroendet

Om lagstadgande ang. underpant i lösegendom. (Forts.)

till hans person. Det är just den omständigheten, att hvarje näring, och särskildt jordbruket, på senare tider utvecklat sig i en grad, som gör nödvändig en stor kapitalstyrka, det är denna omständighet som gör, att lösegendomar numera icke kunna umbäras såsom substrat för realkrediten. Och, jag frågar, finnes det väl någon rimlig anledning, hvarföre, om man vill tillåta bruksegaren och fabrikanten att ge in lösegendom såsom hypotek, sådant skulle vara jordbrukaren förbjudet? Eller äro icke hans inventarier, de maskiner, han behöfver för ett tidsenligt bedrifvande af sin näring, äro icke de redskap han behöfver för sitt mejeri, utgör icke allt detta på sitt sätt äfven en fabrik. Och om hans näring också icke hedras med namn af fabrikation, skulle han derföre icke få komma i åtnjutande af samma förmåner som fabriksegaren? Jag tror mig icke för närvarande behöfva drifva min argumentation längre, då någon anmärkning mot sjelfva principen icke blifvit här framstäld, utan jag vill inskränka mig till jemförelse mellan den ena och den andra näringen, och jag frågar då, om det på något sätt kan försvaras, att man förvägrar den ena hvad man medgifver åt den andra, och detta fastän de båda, efter hvad jag nu tror mig hafva ådagalagt, behöfva lika stort förlagskapital. En lag i det af Utskottet föreslagna syfte är så mycket mera angelägen, som vi ju ofta hört klagomål öfver våra privatbankers sätt att under svåra tider behandla sine låntagare. Detta kommer deraf, att dessa banker äro förbjudna att eller, i följd af sina instruktioner, icke kunna lemna lån på längre tid än 6 månader, hvilket åter har till följd, att för de jordbrukare, som anlita bankerna, sväfva dessa hvar tredje eller sjette månad förfallande lån såsom ett damoklessvärd öfver deras hufvuden. Men om vi vilja ställa så till, att jordbrukarne och näringsidkarne kunna få låna på längre tid — och det var just för detta ändamål, som jag vid denna riksdag väckt förslag om bildande af ett bolag eller en association för tillhandahållande af lån eller förlag åt idkare af jordbruk med flere — måste vi ovilkorligen bereda dem möjlighet att i mera vidsträckt grad, än nu gällande lag medgifver, för sina lån erbjuda realsäkerhet. Ty för vexlar eller andra papper, stälda på kort tid, låta nog bankerna nöja sig med personalsäkerhet, men icke så för lån, stälda att betalas efter längre tids förlopp. Det är således af detta skäl och för att kunna möjliggöra bildandet af låneinrättningar, hvilka kunna lemna lån på längre tid än 6 månader, någonting, som vore behöfligt särskildt för vårt land, der vintrarne för längre tid afbryta skeppsfarten och den allmänna rörelsen, af dessa skäl, säger jag, är det som jag vill yrka bifall till Utskottets förslag.

Rättigheten att i allmänhet lemna underpant i lösegendom är också den enda möjlighet att få bort så väl det tyvärr hos oss alltför allmänna borgenssystemet, som den stygga institution, som kallas lösöreköp, hvilken med rätta medför en slags vanfrejd, emedan hvar och en vet, att det är fråga om ett aftal, som icke är hvad det ger sig ut för att vara, hvartill kommer, att den, hvars egendom varit föremål för ett sådant aftal, måste underkasta sig, att hans namn uppläses från predikstolen med mera, hvilket ju på sätt och vis innebär någonting brännmärkande. Jag inskränker mig således för när-

Om lagstadgande ang. underpant i lösegendom. (Forts.)

varande, och då jag icke hört att någon yttrat sig emot sjefva den princip, som uti Utskottets förslag blifvit uttalad, att yrka bifall till detsamma.

Herr *Smedberg* instämde med Grefve Sparre.

Herr P. Nilsson i Espö: Herr Talman! Det kan visserligen icke bestridas, att en revision af gällande författningar i detta ämne är i högsta grad önskvärd. Men tager man i betraktande, huru under en lång följd af riksdagar frågor, likartade med den förevarande, blifvit behandlade, skall man finna, att ju mera man sökt att på lagstiftningens väg reda dem, i dess större virrvarr har man kommit. Om nu Riksdagen skulle till Kongl. Maj:t afläta en skrifvelse, affattad vare sig så som Utskottet eller så som reservanterne föreslagit, så är jag förvissad, att, sedan Kongl. Maj:t med anledning deraf låtit utarbeta ett förslag för Riksdagen, denna, såsom vanligt, icke kan enas om detsamma. Och äfven om Riksdagen skulle komma att bifalla förslaget, så hafva vi ju mångfaldiga exempel på, hurusom författningar, utfärdade i ämnen af likartad beskaffenhet med det ifrågavarande, varit så affattade, att de knappt kunnat förstås af dem, som skrifvit dem, utan föranledt den ena lagförklaringen efter den andra och sålunda äfven, att virrarret blifvit större, än det förut varit. Då jag således icke vill, att Riksdagen så tidt och ofta besvärar Kongl. Maj:t med att framlägga förslag i alla möjliga ämnen, vid hvilka förslag Riksdagen merendels icke fäster mera afseende, än jag nyss sagt, kan jag för min del icke annat än afstyrka, att för närvarande någon skrifvelse i ämnet till Kongl. Maj:t aflåtes.

Herr Johannes Jonson: Såsom af Utskottets betänkande synes, har jag emot detsamma afgifvit min reservation. Jag har gjort det dels derför att jag icke inom Utskottet deltagit i ärendets slutliga behandling, och dels emedan jag icke kunnat gilla det slut, hvartill Utskottet kommit.

En ärad talare från Elfsborgs län talade så varmt för, att man i allmänhet skulle vara berättigad att lemna sin lösegendom i underpant. För min del befarar jag dock, att, om en sådan rättighet blefve medgifven, detta skulle lända mera till skada än till och med de nu tillåtna lösöreköpen. Om någon till exempel pantsatte sina kreatur och redskap eller dylikt, så är det ju naturligt, att dessa under tidernas lopp komma att antingen utbytas eller försämras, och huru blefve det då beställdt med säkerheten för pantinnehafvaren? Dessutom är det en annan omständighet, som förtjenar att tagas i betraktande. Om någon, som behöfver pantsätta mer eller mindre af sin lösegendom, eger rättighet dertill, hvilka olägenheter skall icke detta medföra för dem, som icke behöfva pantsätta sin lösa egendom? Och huru blefve det möjligt för andra att hafva reda på, huruvida en persons lösa egendom är pantsatt eller icke? Vi tänka oss till exempel, att någon skulle vilja på auktion inköpa någon utbjuden sak. Men skall någon verkligen våga detta, då han ej är säker på, att någon annan förut

fått panträtt i samma sak? Och man kan väl icke rimligtvis begära, att folk i allmänhet skall hafva kännedom derom eller gå med gravationsbevis på fickan.

Om lagstadgande ang. underpant i lösegendom. (Forts.)

Men det är ett annat skäl, och detta otvifvelaktigt det vigtigaste, som gör, att jag icke vill vara med om aflåtande af en skrifvelse, sådan som här blifvit föreslagen, och detta skäl är, att vi så nyligen behandlat frågan om inteckning i jernväg. Såvidt jag icke minnes orätt, talade den ärade representanten från Venersborg så varmt för en skrifvelse till Kongl. Maj:t i denna fråga, men nu, när Kongl. Maj:t framlagt förslag i ämnet, satte sig den ärade representanten emot detsamma. Jag får säga, att jag hyser stora betänkligheter vid att så lättsinnigt besvära Kongl. Maj:t med underdåniga skrifvelser, hvarför jag för min del yrkar rent afslag på Utskottets förslag.

Herr Biesert: Då jag i nu föreliggande fråga hyser samma åsigt, som Grefve Sparre, skall jag instämma med honom. Han förbisåg likväl en ganska vigtig omständighet, den nemligen, att man genom nu föreslagna lagstadgande om underpant i lösegendom skulle kunna undvika den personliga borgen, hvilken för mången varit så ödesdiger. Det enda sättet att nu få säkerhet i lösörebo är, såsom vi veta, högst förhatligt just genom de många underslef, som blifvit begångna. Det vore derför önskligt, om det kunde undvikas. Den föregående talaren nämnde, att det mången gång, till exempel vid auktionstillfällen, vore svårt att veta, om en person verkligen är vederhäftig. Men jag är öfvertygad derom, att, om Riksdagen aflåter en underdånig skrifvelse i detta ämne, Kongl. Maj:t nog skall finna utväg att föreskrifva sådana stadganden, att någon svårighet i det hänseendet icke skall uppstå. Dessutom är här ju icke fråga om något annat än en skrifvelse, och när frågan återkommer är Riksdagen i tillfälle att godkänna eller förkasta förslaget.

Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Häruti förenade sig Herr *Jan Magnuson.*

Grefve Sparre: Sedan jag sist hade ordet, hafva två talare uppträdt mot förslaget. Den förste af dem sade, att, om en ny lag utkomme, det blefve ett sådant "virrvarr" och så många förklaringar öfver densamma, att det derför är bäst att afslå detta skrifvelseförslag. Ja, om det vore sant, skulle vi aldrig skrifva några nya lagar, utan hålla oss vid de gamla och sålunda akta oss för alla slags förklaringar. Men då vore det också ett förskräckligt fel att hafva tillsatt en Lagberedning, som just sysselsätter sig med lagstiftning, och det första vi borde göra vore således att utrota en sådan institution. Hvad för öfrigt "virrvarret" angår, så vill jag lugna den värde talaren dermed, att det icke gerna kan blifva värre virrvarr än det, som för närvarande finnes i vår lagstiftning på detta område. Om han behagar läsa igenom Lag-Utskottets betänkande, skall han finna, hvilken massa af författningar, som utkommit efter 1734, nemligen 1739, 1749, 1770, 1833 och 1874 års författningar, hvilka med hvarandra icke

Om lagstadgande ang. underpant i lösegendom. (Forts.)

äro sammanhängande. Jag tror derför, att jag icke säger för mycket, om jag påstår, att juristerne äro temligen ense om, att dessa förlagsförfattningar äro de trassligaste i hela vår lagstiftning. Det har till och med gått så långt, att man icke accepterar dem, ty de hafva kommit ur bruk. Vi böra väl således försöka att åstadkomma någon förbättring i denna del af vår lagstiftning. Misslyckas vi — ja, då kan det icke hjelpas; men det vore ett förskräckligt fattigdomserkännande, om vi skulle säga, att vi icke våga skrifva en ny lag, derför att det blir så många ändringar och förklaringar.

Det har vidare blifvit sagdt, att det vore farligt att skrifva till Kongl. Maj:t, ty Riksdagen kanske sedermera afslår Kongl. Maj:ts proposition. Härpå har jag redan svarat, att Rikets Ständer en gång och Riksdagen två gånger redan godkänt ett dylikt förslag. Det är derför icke sannolikt, att, om ett förslag, behörigen granskadt af Högsta Domstolen och med uteslutande af de fel, på grund af hvilka det vid föregående granskningar fallit, nu framlägges, Riksdagen skall afslå ett förslag, som den sjelf redan två eller tre gånger godkänt. Det sades af den näst senaste talaren, att man haft exempel på, att Riksdagen begärt en lag och sedermera, när den blifvit framlagd, icke godkänt densamma. Den ärade talaren nämnde också, att jag sjelf hade motsatt mig lagen om inteckning i jernväg. Så var likväl icke förhållandet. Af de tvenne alternativa förslag, som förelågo, gaf jag företräde åt det ena, framställdt af en ledamot af Högsta Domstolen, hvilket utmärkte sig genom enkelhet, reda och ordning. Jag tillstyrkte således detta, men var långt ifrån att afstyrka en lag om inteckning i jernväg. Och jag är fullkomligt öfvertygad om, att, när ett förslag, som är mindre krångligt än det då framstälda, kommer fram, Riksdagen skall godkänna detsamma. Det är väl icke sagdt, att Riksdagen skall, derföre att den hos Kongl. Maj:t begärt ett lagförslag i ett visst ämne, antaga hvilket sådant förslag som helst, som framlägges för densamma. Riksdagen har ju dermed icke afsagt sig sin pröfningsrätt. En lag angående underpant i lösegendom är verkligen så af behofvet påkallad och berör så nära folkets framtida väl eller ve, att man måste söka få den till stånd. Och faller ett sådant förslag vid en riksdag, kan det väl framkomma i en bättre form och blifva antaget vid en följande. Den omständigheten, att ett Kongl. Maj:ts förslag till lag af ifrågavarande innehåll måhända icke genast vinner Riksdagens bifall, hoppas jag således icke skall förmå Kammaren att afslå Utskottets hemställan om underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t angående ett dylikt förslag.

Man har talat om den stora förmån, som man i detta afseende beredt fabriksnäringen. Här är ju icke fråga om annat, än att utsträcka denna förmån till jordbruket och andra dermed jemförliga näringar. En talare på skaraborgsbänken sade, att det vore förskräckligt illa, om man skulle få inteckna lösegendom, ty derigenom skulle öfrige fordringsegare få sämre rätt. Men är det icke alldeles samma förhållande med inteckning i fast egendom. Det är den tilltagande och alltmer utvecklade allmänna rörelsen, som förorsakar att folk icke kan umbära hypotek och måste söka i sådant afseende anlita de stora

Om lagstadgande ang. underpant i lösegendom. (Forts.)

kapital, som ligga nedlagda i lösegendom. Det är härigenom som denna lagstiftning framtvingas. Samme talare sade vidare, att, om man hypotiserar sina kreatur, kan fordringsegaren icke lita på att den ko eller oxe, hvari han har hypotek, finnes i behåll, då han kommer och skall göra sin panträtt gällande. Jag ber att få fästa hans uppmärksamhet på, att, om man hypotiserar sin ladugård, gäller panträtten icke allenast de kreatur, som vid tillfället finnas, utan äfven dem, som under panträttens fortvaro kunna skaffas i stället för de förutvarande. Deremot upphör panträtten, så snart något kreatur öfvergått till annan egare. Vi måste således erkänna, att underpant i lösegendom icke lemnar en så ovilkorlig säkerhet som inteckning i fastighet. Men, såsom en talare påpekade, då en näringsidkare behöfver anlita hypotek, är det en fördel för honom att få använda värdet i den egendom han sjelf rår om. Och just den omständigheten, att han enligt nu gällande lagstiftning icke kan tillgodogöra sig detta värde, tvingar honom ofta till åtgärder, för hvilka säkerligen en och annan af Kammarens ledamöter likasom jag sjelf fått sota. Jag talade nyss om, att underpant i lösegendom skulle kunna ersätta och småningom utplåna de förhatliga lösöreköpsaftalen. Det är denna underpants stora fördel, att den icke hindrar egendomens utmätning och försäljning, och att blott egendomens värde tillkommer förlagsgifvaren. Vid lösöreköp åter visas utmätningsmannen bort. "Du kommer icke hit", heter det, "ty jag har sålt lösegendomen!" Derföre äro lösöreköpen ett för krångelmakare önskvärdt kryphål, ett förkläde, hvarigenom de skydda sig mot alla möjliga eventualiteter. Detta kan underpanten icke blifva; och derföre har den ett afgjordt företräde framför lösöreköpet.

Herr Hedlund: Då detta ärende vid 1867 års riksdag afhandlades inom denna Kammare, citerades följande yttrande af J. G. Richert: "Här i samhället gäller det icke, att den rike må blifva mera rik, utan att den fattige må blifva mindre fattig". Det var i lagkomitén just i fråga om detta ämne, som detta yttrande fäldes. Och oaktadt den föreliggande frågan omfattats af en så utmärkt man som han, låter dess lösning ännu vänta på sig. Men att den sedermera gång efter annan återkommit, visar, att den hvilar på rättvisa och billiga grunder. Här gäller det den svagares förmåga att på egen väg med begagnande af den egna, förvärfvade egendomen såsom pant kunna erhålla nödig försträckning för vidare förkofran. Det gäller — för att taga ett exempel från jordbruksnäringen — att den, som behöfver låna penningar, för att köpa sig en häst eller ett par kor, skall lyckas erhålla detta lån, derigenom att han kan bereda långifvaren säkerhet i kreaturen, till dess lånet blifvit betaldt. Det gäller handtverkare i städer. En handtverkare, som icke eger annat än sin verkstad, behöfver ofta förskrifva större eller mindre del af sin lösegendom för att derigenom förskaffa sig de medel, som erfordras, på det han må kunna åtaga sig en större beställning, som han eljest icke mäktar utföra. Jag kan i detta fall åberopa ett exempel för dagen.

Om lagstadgande ang. underpant i lösegendom. (Forts.)

Här gäller det industrien i öfrigt och icke minst en industrigren, hvaråt jag egnat mig, nemligen boktryckeri.

Här finnas till exempel boktryckare, som hafva dyrbara pressar med flera apparater, uppgående i värde till högst betydliga belopp; men de kunna icke springa bort med dessa materialier för att belåna dem, och de få således icke på denna dyrbara materiel låna ett enda öre.

Nu säger man, att det föreslagna rättsinstitutet skulle gifva ytterligare näring åt det i mångas ögon redan allt för högt uppdrifna begäret att låna.

Detta är ett mycket godt argument för dem, som icke behöfva låna, men jag hemställer om icke i hela det ekonomiska lifvet ligger stor vigt på att kunna bereda sig låneunderstöd. Man talar om missbruk i ena och andra fallet, hvilka blifvit utsträckta ganska långt samt derigenom afskurit all möjlighet att förpanta vare sig fast egendom eller något annat. Men, mine herrar, missbruk kunna ske under alla möjliga förhållanden. Icke heller bör man låta sig afskräckas af argumentet, att bifall till förslaget skulle inverka störande på krediten i allmänhet. Det må vara en sanning, att den, som pantsätter sin egendom, derigenom minskar sin kredit; men redan nu är ju, åtminstone på landsbygden, förhållandet det, att man mycket väl känner till, hvilka som hafva sin egendom pantförskrifven eller icke, och man följer der med ganska stort intresse allas ekonomiska angelägenheter. Om en person vill utsätta sig för risken att genom pantsättning af sin egendom minska sin kredit, så må han hafva denna rättighet, då derigenom tredje man ej lider förfång. Det bör ej hafva värre påföljd, än då man vänder sig till en god vän för att begära hans borgen — en förbindelse, hvilken, som man vet, ofta nog ej aflöper utan obehag. Jag talar här endast om att man bör bereda den fattige arbetaren eller industriidkaren *tillfälle* till låneunderstöd mot lemnande af underpant i större eller mindre del af sin egendom. Särskildt skulle en sådan förmån för den i ekonomiskt afseende svagare — han må bo på landsbygden eller i stad — ofta nog vara af ganska stor vigt.

Jag upprepar hvad jag för tio år sedan yttrade angående behofvet deraf att en sådan lag kommer till stånd.

Herr Torpadie: Kunde jag, Herr Talman, blifva öfvertygad om möjligheten af att uti ifrågavarande ämne åstadkomma en lag af den beskaffenhet, att den tillfredsstälde allas fordringar och dymedelst uträttade något verkligt godt, så skulle jag för min ringa del vara med om ett skrifvelseförslag i ett ännu mer vidsträckt syfte än Lag-Utskottets majoritet nu föreslagit. För min del är jag icke vän af lagar, som likna privilegier, och jag anser derföre att, om rätt till underpant i lösegendom bör ega rum, sådan rätt bör medgifvas icke allenast idkare af bergsbruk eller andra näringsidkare, utan en hvar, som eger någon lösegendom att pantsätta. Men herrarne hafva sjelfva sett huru, vid försök att åstadkomma en sådan lagstiftning, man alltid uti lagförslaget måst införa det stadgandet, att egendom, som

blifvit pantsatt och sedan på god tro kommit i tredje mans hand, icke kunde vindiceras åter af panthafvaren. På denna klippa har lagstiftningen alltid strandat, och jag måste beklaga, att min öfvertygelse är, att så äfven hädanefter kommer att ske.

Om lagstadgande ang. underpant i lösegendom. (Forts.)

Hvartill skall då en sådan lagstiftning som den, hvarom nu är fråga, tjena, om icke till att framkalla rättegångar, edsvärjande och trassel af alla möjliga slag. Vid sådant förhållande har jag icke sett någon annan utväg än att liksom Herr Thomasson inskränka mig till att hos Kongl. Maj:t begära en revision af nu gällande föreskrifter om förlag.

Jag tager mig således friheten att instämma uti det af Herr Thomasson i detta syfte framstälda yrkande.

Herr Liss Olof Larsson: Jag vill icke förneka, att Lag-Utskottet åt denna fråga egnat mycken omsorg, ja, det vill nästan synas till den grad, att någon tid icke blifvit öfrig för andra måhända lika nödvändiga frågor som denna.

För min del kommer jag emellertid att rösta för afslag. Vårt kreditsystem har redan fått en mer än tillbörlig utsträckning. Man säger att för industriens utveckling och fortvaro behöfvas sådana lagar, som den ifrågavarande, enligt hvilken man skall kunna pantförskrifva allt hvad man eger och har. Våra affärsförhållanden äro redan allt för mycket baserade på skuldsättning; man bör enligt min åsigt icke allt för mycket röra sig med upplånade penningar, ej heller börja hvarje affär med att genast kasta sig i händerna på dem, som hafva penningar att låna ut.

Vidare är min åsigt den, att man icke bör besvära Kongl. Maj:t med skrifvelser af beskaffenhet som den nu ifrågavarande. Det må visserligen vara en lätt sak för Riksdagen att aflåta en dylik skrifvelse, på sätt Riksdagen gjort ofantligt många gånger förut, men man borde dock härvid besinna, hvilket oerhördt arbete och besvär en dylik skrifvelse tillskyndar vederbörande myndigheter i första hand och sedermera, efter det att Lagberedningen och Kongl. Maj:ts Högsta Domstol yttrat sig i frågan, skall densamma blifva föremål för Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen — allt detta besvär orsakadt af en dylik Riksdagens skrifvelse. Och hvad gör väl Riksdagen? Jo, man har derpå ett ganska färskt bevis i den utgång, Kongl. Maj:ts proposition angående inteckning i jernväg för några dagar sedan fick. Denna Kongl. proposition var svaret på en af Riksdagen förut aflåten skrifvelse på några rader, hvilken skrifvelse föranledde hela den stora apparat, som behöfts för lagförslagets utarbetande. Men hvad hände? Jo, på ett par timmar pratades hela förslaget ihjel. Nu vill man ytterligare besvära Kongl. Maj:t med begäran om ett förslag, som, derest Kongl. Maj:t fullgör Riksdagens önskan, sedermera antagligen skall, på sätt som i nyss omnämnda fall skedde, pratas ikull under en kort stunds diskussion. Och för öfrigt, till hvilken regering är det väl, som man nu vill skrifva? Jo, till precis samma regering, som den, hvilken enligt Grefve Sparres påstående framkommit med ett så krångligt förslag, i fråga om inteckning i jernväg, att det icke kunnat

Om lagstadgande ang. underpant i lösegendom. (Forts.)

af Riksdagen antagas. Besynnerligt nog är Grefve Sparre nu ytterligt angelägen om en skrifvelse till samma regering, som han på detta sätt karakteriserar. För min del anser jag att regeringen icke bör besväras med dylika skrifvelser. Hade det varit fråga om ett förslag att inskränka förlagslåneinteckningsrätten, så skulle jag nästan vara böjd för att biträda detsamma. Man bör väl icke gå så långt i lagstiftningsväg, att man skall pantförskrifva kläder, husgerådssaker med ett ord allt, som man har om händer eller bär på sig. Har den lånsökande så klent förtroende, att han ej kan få låna utan att pantsätta sina möbler eller gångkläder, då bör han ej få lån. Sådan är min åsigt af saken.

För min del förenar jag mig med dem, som yrka afslag å den i betänkandet gjorda hemställan.

Herr P. Nilsson i Espö: Herr Talman! Jag har begärt ordet för andra gången med anledning af representantens från Venersborg yttrande, att det vore fel uti Lagberedningens sammansättning, om den icke skulle kunna lemna erforderlig utredning åt denna fråga. Men jag vill fästa den ärade talarens uppmärksamhet på en omständighet, som redan framhållits såväl af ledamöter af Kammaren som äfven från statsrådsbänken, den nemligen, att Lagberedningen har så mycket att göra med frågor, hvilkas lösning verkligen är af behofvet påkallad, så att man icke rimligtvis kan öfverhopa den med alla de olika förslag till lagförändringar, som komma från Riksdagen. Jag anser derföre att Lagberedningen bör i lugn och ro få egna sin tid åt utarbetandet af sådana lagförslag, som verkligen äro af behofvet påkallade.

Talaren framhöll såsom ett exempel på erforderligheten af den utaf Utskottet föreslagna lagförändringen, att en arrendator af en jordbruksfastighet, som vore i behof af penningeförsträckning, enligt nu gällande bestämmelser icke kunde lemna sin lösegendom som underpant derför. Nu är emellertid vanligtvis fallet, att godsegaren intecknar sin egendom så godt som till dess fulla värde, hvarefter han utarrenderar densamma till ett pris så högt, att arrendatorn får föga eller intet att lefva af. Skulle han under sådana förhållanden få pantförskrifva sin lösegendom, huru skulle han då, derest panten ginge under klubban, kunna reda sig. Jag kan för öfrigt icke från någon synpunkt finna, att det är af behofvet påkalladt att bara låna och låna och bortförpanta både fast och löst. Jag tror snarare att vi böra tänka oss noga för innan vi gå för långt på denna väg.

Jag yrkar afslag å hvad Utskottet i det nu föredragna betänkandet hemstält.

Herr Carl Ifvarsson: Oaktadt jag icke tror att frågan är af den trängande beskaffenhet, att man dermed bör göra sig så mycket besvär som man synes vilja, så kan jag dock icke underlåta att en gång — det händer icke ofta — instämma med Herr Grefve Sparre uti det slut, hvartill han kommit. Jag anser honom nemligen hafva rätt deruti, att det är vida bättre för dem, som behöfva låna, att få inteckna sin lösegendom än att nödgas derom upprätta s. k. lösöreköp.

Om lagstadgande ang. underpant i lösegendom. (Forts.)

I det senare fallet kan det ju ofta inträffa, att egendomen bortsättes för halfva värdet eller ännu mindre, och då är det omöjligt för öfrige borgenärer att komma åt öfverskottet, hvilket deremot vore fallet om egendomen varit intecknad till visst belopp och sålts för skuld. Det nu föreslagna är således enligt mitt förmenande ett ärligare sätt att gå till väga än det som nu användes. I allmänhet tror jag visserligen att lösöreköpet är att betrakta såsom ett slags inteckning, men det kan dock icke tillämpas på samma sätt som inteckning.

För öfrigt är borgenssystemet icke mycket att rekommendera, då genom detsammas användning mången bringas till ruin. Min öfvertygelse är att, om man vill bereda dem, som vilja låna, ett lämpligt sätt att få penningar, ifrågavarande inteckningssäkerhet är det rätta, enär genom denna säkerhet annans rätt icke förnärmas. Jag föreställer mig likväl, att, hvad jordbrukaren beträffar, den inteckningslag, som nu är ifrågasatt, skulle blifva mindre begagnad än å andra områden. Skulle det möta oöfvevinneliga svårigheter att få en lagstiftning till stånd i nämnda syfte, får man väl nöja sig med det vi nu ega, men jag tror dock att det kan vara skäl att till Kongl. Maj:t aflåta en skrifvelse i ämnet, och se hur det går. Jag har emellertid velat begagna detta tillfälle att tillkännagifva, det jag förenar mig med Grefve Sparre i det af honom framstälda yrkandet.

Herr Thomasson: Den ärade talaren på venersborgsbänken frågade, huru man kunde i princip försvara bibehållandet af förlagslånerätten för vissa näringar, då man icke ville utsträcka den till alla andra. Jag vill då för min del förklara, att jag icke i princip kan försvara detta. Men då man hyser den meningen, att all förlagslånerätt borde upphäfvas, vill man icke försöka hjelpa ett ondt genom att utsträcka det ännu längre. Jag skulle nemligen helst velat påyrka upphäfvandet af hela förlagslånerätten men på den föreliggande motionen, som icke handlade härom, kunde jag naturligtvis icke göra detta.

Samme ärade talare sade, att i ett litet land med små förhållanden kunde man hjelpa sig med endast personalsäkerhet, men att med vidsträcktare sådana behöfde man realsäkerhet. Jag ber att få fästa uppmärksamheten på, att hvad här föreslagits i afseende å underpant icke skulle komma att innefatta realsäkerhet. Ty om en arrendator af en fastighet lemnade i dag till en sin fordringsegare sin ladugård om t. ex. 200 kor såsom underpant, kunde han dock i morgon sälja denna lösegendom till en annan. Är det en hederlig karl, behöfver han icke en sådan säkerhet, är han åter ohederlig, kan han tillintetgöra den rätt, han sålunda lemnat.

I sammanhang härmed ber jag få fästa uppmärksamheten på, att intet af de stora kulturländerna ansett sig behöfva ett sådant institut som det här föreslagna. I England, Österrike, Preussen, Holland, Belgien och Frankrike finnes det icke. I Danmark, der man sedan lång tid tillbaka haft en sådan rätt som den här föreslagna, har man inskränkt densamma allt mera, så att den nu gäller i blott ett enda fall. Jag tror icke heller, att denna rätt skulle vara gagnande för

Om lagstadgande ang. underpant i lösegendom. (Forts.)

krediten i allmänhet och i synnerhet icke, såsom Herr Carl Ifvarsson trodde, för den större industrien. Om en byskräddare eller skomakare lemnar en sådan säkerhet i färdiga klädesplagg, synål och vax eller sulor, så kan han i hvilket ögonblick som helst göra sig af med dem genom lösöreköp, hvilket institut i alla fall kommer att qvarstå.

Jag har med dessa åsigter inom Utskottet talat mot hela förslaget och yrkat afslag å detsamma, men om ett skrifvelseförslag af den inskränkta omfattning, reservationen angifver, tyckte jag mig gerna kunna vara med. Men jag skall icke hafva det minsta mot, om Kammaren afslår hela det ifrågavarande förslaget, ehuruväl å andra sidan är uppenbart, att nu gällande stadganden om förlagslån äro både för många, oklara och med hvarandra osammanhängande, så att en revision af dem vore väl behöflig. Jag skall således icke vidhålla mitt förut framstälda yrkande, utan förena mig med dem, som yrkat afslag å Utskottets hemställan.

Herr Adlercreutz: Jag fruktar, att om Lag-Utskottets här gjorda hemställan blefve bifallen, och Kongl. Maj:t på grund deraf för Riksdagen framlade ett lagförslag af den omfattning Utskottet ifrågasatt, jag icke skulle kunna skänka min röst till detsamma af principiella skäl, och på grund deraf kan jag icke heller deltaga i ett beslut om aflåtande af en så beskaffad skrifvelse, som den Utskottet här föreslagit.

Det förefaller mig som om Utskottet, då det i förra delen af sin hemställan talat om nu gällande föreskrifter rörande förlag, och i senare delen om underpant i lös egendom, dervid tänkt sig att förlagsinteckning vore något annat än underpant i lös egendom; skilnaden mellan dessa två institut skulle väl då vara den, att den säkerhet förlagsinteckning medför sträckte sig endast till de redskap, maskinerier och rudimaterier, som användes i rörelsen, jemte hvad som framgår såsom en produkt af det lemnade förlaget, men att underpant i lös egendom deremot skulle omfatta all den lösa egendom, som finnes i en viss persons ego. Är detta verkligen Utskottets mening med underpant i lös egendom, kan jag icke förstå, huru man principielt kan, såsom Utskottet dock gjort, inskränka den rätten till att gälla blott för näringarne, då den väl bör tillkomma hvarje person.

Talaren på göteborgsbänken har anfört ett exempel för att visa af huru stor vigt det skulle vara för en industriidkare att kunna lemna underpant i sin lösa egendom. Precis samma nödvändighet kan finnas för en person, som t. ex. lefver på sina uppfinningar och behöfver medel för sitt uppehälle under den tid han arbetar på en viss uppfinning. Verkan af en lag, sådan som förslaget afser, blifver ock egendomlig i flera hänseenden. En hemmansegare t. ex., som sjelf sköter sitt hemman, skulle följaktligen såsom idkande jordbruksnäring vara berättigad att lemna underpant i hela sitt husgeråd, men om han bortarrenderar hemmanet, skulle han icke längre vara berättigad härtill, ehuru han bor qvar på hemmanet och icke afhändt sig den lösa egendomen.

Om lagstadgande ang. underpant i lösegendom.

Blifver man således till följd af konseqvensens fordringar nödsakad att utsträcka rätten till medgifvande af underpant, så måste man utsträcka den till hvar och en, som har lös egendom, och utsträcker man den så långt, tror jag det är fara värdt, att man kommer in på en ytterst betänklig väg, som skall leda till rättegångar och all den oreda, hvarom här förut talats. Då man här särskildt framhållit arrendatorns ställning såsom bevis för behofvet af en lag om underpant i lös egendom, ber jag få fästa uppmärksamheten derå, att redan enligt nu gällande lag arrendatorns lösa egendom utgör säkerhet för den fordran jordegaren kan hafva för arrende och husröta samt lega för kreatur, redskap och annat, som jordegaren lemnat arrendatorn till egendomens bruk. Ur sigte får man icke heller lemna den inverkan institutet skulle hafva på förmyndareförhållandena enligt vår lags stadganden.

Slutligen endast några ord i afseende på det omordade behofvet af en sådan lagstiftning. Jag får då säga, att då saken varit hos Riksdagen behandlad, sista gången år 1868, och det nu är endast en riksdagsman, som väckt motion härom, det synes mig som om frågan inom representationen toges ganska lugnt.

Gerna skulle jag hafva velat förena mig med min granne till venster i det förslag han i sitt första anförande framlade, helst genom införande af några processuella bestämmelser i ändamål att undanrödja svårigheterna vid tillämpningen af nu gällande stadganden om förlagsinteckning, dessa skulle kunna komma till användning och blifva till nytta. Som likväl talaren sjelf afstått från sitt förslag, förenar jag mig med dem, som yrka rent afslag på betänkandet.

Herr *Sjö* instämde i Herr Adlercreutz' anförande.

Herr Carl Ifvarsson: Jag kan icke finna, att det skulle vara värre, om någon skulle vilja anförtro en skräddare eller skomakare penningar på grund af inteckning i kläder eller sulor, på sätt här blifvit yttradt, än om den, som lemnade penningarne, finge ett lösöreköp å gäldenärens lösa egendom, hvilket nu icke kan förnekas honom. Skilnaden är blott, att i ena fallet kunna andra fordringsegare gå miste om hvad de i andra fallet kunde erhålla. Jag kan, som jag förut sagt, icke finna annat än att det skulle vara en lagförbättring, om man ur lagstiftningen kunde undanrödja en institution, som främjar handlingar af orättvisa och i vissa fall till och med uppenbart bedrägeri, och att i stället den säkerhet, man genom denna institution åsyftat, kunde vinnas under form af inteckning.

Herr Berg: Jag ber att i hufvudsak få instämma i hvad Herr Adlercreutz anfört och på samma grunder som han yrka afslag på Utskottets hemställan i detta betänkande.

Med anledning af hvad den siste ärade talaren yttrade, anser jag mig dock böra fästa uppmärksamheten derpå, att hvad han kallade inteckning i lösören icke lärer komma att medföra panträtt utan blott förmånsrätt, och att således genom den underpant, som här föreslagits,

Om lagstadgande ang. underpant i lösegendom. (Forts.)

gäldenären aldeles icke är lagligen förhindrad att förskingra den pantförskrifna egendomen. Deri ligger den väsentliga skilnaden mellan verklig pantsättning och underpant. Hvad man egentligen skulle vinna, om till exempel, såsom talaren antog, en skräddare skulle kunna gifva inteckning i några klädespersedlar, verktyg eller dylikt, förstår jag icke.

I de kläder eller annat, som gäldenären vid pantförskrifningen eger, skulle derigenom ingen *sakrätt* vinnas, utan endast *förmånsrätt*, i hvad som möjligen kunde finnas qvar, när gäldenären en gång gör konkurs. Genom den föreslagna lagen skulle således endast införas en ny förmånsrätt för en borgenär framför andre, till och med framför sådana fordringar, som man hittills ansett böra ega bättre rätt, såsom till exempel barnaarf, utskylder med mera. Jag kan derföre icke förena mig med dem, som förorda en skrifvelse till Kongl. Maj:t i det syfte Utskottet föreslagit, och jag delar äfven Herr Adlercreutz' åsigt, att om en lag i nämnda syfte komme till stånd, den svårligen torde kunna inskränkas blott till näringarne; utan att, om en näringsidkare tillåtes pantförskrifva sin egendom, denna rätt måste tillkomma äfven andra personer.

Grefve Sparre: Just derför, att underpanten vidlåder äfven så beskaffad lösegendom, som sedermera kan inkomma i boet, just derför är underpanten att föredraga framför lösöreköp. Ty när den siste talaren sade, att innehafvaren af lösegendom, som genom lösöreköp blifvit till annan person försåld, är förhindrad att försälja samma lösegendom, så är detta så till vida icke rigtigt, att, om han sålt denna lösegendom till en person, som vid köpet varit i god tro, får denne behålla godset. Han *bör* visserligen icke försälja detta gods, som redan blifvit såldt till en annan, men har han gjort det, och den siste köparen varit i god tro, står det senare köpet fast. I det afseendet är förhållandet således alldeles detsamma som vid underpant.

Frågan här är egentligen den: skola vi bibehålla en institution, lösöreköp, som är af den art, att den allmänt nog betecknats med benämningen tjufköp? Skola vi behålla denna institution och tvinga folk att begagna sig af densamma, derför att hypotek i lösegendom är oundgängligen nödigt och icke kan undvaras? Då lagstiftarne icke medgifvit en sådan institution, hafva de derigenom tvingat samhällets medlemmar att begå bedrägeri, som lösöreköp i detta fall är. Ty i de allra flesta fall är det icke något lösöreköp, utan ett fingeradt köp, för att vinna säkerhet för en fordran. Detta förvillar rättsbegreppet och tvingar folk att icke hysa aktning för lagen, då lagstiftarne icke rättat sina föreskrifter efter behofven eller infört institutioner, som tidsförhållandena ovilkorligen kräfva.

Hvad angår den anmärkning som framstälts derom, att lagförslaget skulle hafva afseende blott på näringarne, och att den ärade talare, som gjorde denna anmärkning, ville hafva rätten till underpant ännu mera utsträckt, så anser jag denna anmärkning endast vara gjord för att söka ett nytt skäl för motstånd mot aflåtandet af den föreslagna skrifvelsen, ty om jag utsträcker denna rätt till alla närings-

idkare — så äro vi det väl alla i mer eller mindre mån. Detta behof har nu visat sig i allmänna bruket vid lösöreköp i mer än 30 år och har icke kunnat utrotas.

Om lagstadgande ang. underpant i lösegendom. (Forts.)

Man har vidare talat om att det skulle blifva ett förskräckligt arbete för regeringen, om man pålägger den denna börda. Men om herrarne behagade se på detta lagförslag, som innehåller 7 paragrafer, hvilka alla äro afskrifna ur gamla Lagberedningens fullständiga förslag i ämnet, skola herrarne finna, att det icke kan blifva något synnerligt stort arbete hvarken för regeringen eller Nya Lagberedningen, om regeringen låter Lagberedningen genomgå detta lagförslag och på grund deraf sedan framlägger lagen för Riksdagen. Det finnes en borgen för denna lags lämplighet deri, att Lagberedningen, som sedan 30 år tillbaka, jemte flera andra arbeten, haft denna lag under utarbetande, funnit densamma fullständig. Detta lagförslag har redan tvenne gånger blifvit af Riksdagen godkändt, och således föreställer jag mig, att det är temligen sannolikt, att det äfven nu skulle antagas, om det åter inkomme till Riksdagen och hade undgått de anmärkningar, som deröfver gjorts inom Högsta Domstolen. Jag anser således, att det är bäst att Högsta Domstolen på regeringens framställning får borttaga de fel, hvarpå lagförslaget stupat i Högsta Domstolen, och förslaget derefter framläggas i den form, att det af Riksdagen kan godkännas.

Herr *Granlund* förenade sig med Grefve Sparre.

Herr Biesert: Jag ber om ursäkt att jag ännu en gång vågat begära ordet i denna fråga. Jag vill endast med anledning af en reservants på kalmarbänken yttrande be att få säga några ord. Han har i sin reservation yrkat, att förlagsrätten icke skulle utsträckas så långt som Utskottet föreslagit, utan endast till den större industrien. Jag vill fråga huru det skulle vara möjligt att uppdraga gränsen mellan den större och den mindre industrien? Jag tror icke det är möjligt att göra sådana bestämmelser. Jag skulle för min del hellre vilja förena mig med en talare på malmöbänken deri, att, om denna lag skulle antagas, vore det billigt att lagen utsträcktes till alla och icke endast till näringarne. Efter min uppfattning kan det icke ligga någon synnerlig våda i en sådan utsträckning, och icke heller har jag hört några giltiga skäl anföras för de befarade olägenheterna deraf.

Hvad som för mig utgör ett väsentligt skäl att yrka bifall till den föreslagna skrifvelsen är, att jag tror att ett rättsinstitut sådant som det nu ifrågasatta skulle i ganska väsentlig grad minska användningen af det personliga borgenssystemet. Man har väl sagt, att härigenom skulle den personliga krediten minskas. För min del tror jag det icke vara någon synnerlig skada, om den personliga krediten verkligen minskades något, ty för närvarande är denna allt för långt utsträckt. Detta har jag sålunda icke heller funnit vara någon förslaget vidlådande olägenhet.

Herr Sjöberg: Oaktadt betydande röster höjt sig mot Utskottets förslag, tillåter jag mig dock fästa uppmärksamheten på nödvändig-

Om lagstadgande ang. underpant i lösegendom. (Forts.)

heten af att, så vidt möjligt är, vidtaga någon åtgärd i denna fråga. Här har redan af flere talare blifvit erinradt, huruledes de nu gällande föreskrifterna om förlag äro högst olämpliga. Då vi besinna, att vi i fråga om förlag vid bruks- och bergshandteringen hafva en förordning af öfver etthundratretio års ålder, och att i afseende å förlag vid åtskilliga näringar ännu anses vara gällande vissa stadganden i den så kallade hallordningen, hvilken är mer än etthundra år gammal, torde det vara alldeles obestridligt, att de ifrågavarande författningarne icke kunna motsvara tidens fordringar beträffande de ändamål, för hvilka de tillkommit. Under sådana förhållanden föreställer jag mig det vara nödvändigt — och jag antager, att äfven motståndarne till Utskottets förslag medgifva detta — att något göres för att bringa reda i det virrvarr af ofullständiga och bristfälliga föreskrifter, hvilket nu är rådande. Jag har sjelf haft tillfälle att iakttaga svårigheterna vid tillämpningen af den ena af dessa författningar och dervid nogsamt funnit, huru olämplig den i alla hänseenden är. I fråga om de näringar, på hvilka 1770 års hallordning skulle vara tillämplig, äro, beträffande det processuella förfarandet, bristerna så stora, att, efter hvad erfarenheten visat, mot hvarandra stridande uppfattningar förekommit hos domstolar och andra embetsmyndigheter rörande forum för handläggningen af ärenden, som angå beviljandet af förlagsinteckning. Sålunda har jag inhemtat, huruledes man vändt sig till magistrat, rådstufvurätt och häradsrätt samt slutligen i sin förtviflan till Kommerskollegium, men blifvit afvisad på alla dessa ställen. Att ett sådant tillstånd af osäkerhet eller laglöshet längre fortfar, lärer väl vara hvarken rätt eller lämpligt.

En ärad talare, representant för Malmö, har sagt, att man inom Riksdagen tagit denna sak ganska lugnt. Jag torde dock härutinnan få hänvisa honom till allt hvad från Riksdagens sida blifvit åtgjordt i denna sak, hvaremot jag skulle vilja medgifva, att från regeringens sida saken måhända tagits något för lugnt.

Jag skulle för min del kunna biträda ett förslag, sådant som det den ärade vice ordföranden i Lag-Utskottet framstält, men jag måste, å andra sidan, medgifva rigtigheten af hvad Herr Biesert nyss yttrat, nemligen att det är svårt och nära nog omöjligt att uppdraga skilnaden mellan den större och den mindre industrien eller näringen. Framför allt vill jag likväl framhålla nödvändigheten af att inom denna lagstiftningsgren få ett slut på det nuvarande tillståndet, vare sig i den ena eller i den andra rigtningen. Må man antingen upphäfva alla i lag och särskilda författningar gifna föreskrifter angående förlag och förmånsrätt derför, och på det sättet få saken klar, eller ock sätta något annat och bättre i stället, ty det nu rådande oefterrättlighetstillståndet låter sig icke försvaras.

Under sådana tider, som de närvarande, då alla näringar lida af det allmänna ekonomiska betrycket, måste det äfven vara af synnerlig vigt att åstadkomma reda inom det ofta nämnda lagstiftningsområdet; och då jag föreställer mig, att Utskottets förslag har utsigt till framgång i denna Kammare, och jag har anledning att förmoda, det stäm-

ningen i Medkammaren är för samma förslag, tillåter jag mig att yrka bifall till detsamma.

Om lagstadgande ang. underpant i lösegendom. (Forts.)

Öfverläggningen var härmed slutad. Efter upptagande af de meningar, som förekommit, gaf Herr vice Talmannen enligt dem, propositioner dels på bifall till Utskottets hemställan i oförändradt skick, dels på antagande af det af Herr Thomasson framstälda ändringsförslag, dels ock på afslag; och förklarade Herr vice Talmannen sig anse röstöfvervigt förefinnas för den förstnämnda meningen. Votering begärdes samt anställdes, sedan till kontraproposition antagits yrkandet å afslag, enligt en nu uppsatt och af Kammaren godkänd, så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad Lag-Utskottet hemställt i utlåtandet N:o 38, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej.

Vinner Nej har Kammaren afslagit Utskottets hemställan.

Omröstningen visade 87 ja mot 57 nej; varande således Utskottets hemställan bifallen.

§ 13.

Föredrogs och bifölls Lag-Utskottets utlåtande N:o 39, i anledning af väckt motion om tillägg till Kongl. förordningen angående inteckning i fast egendom den 16 Juni 1875.

§ 14.

Herr *Ola Andersson* i Burlöf erhöll, på derom anmäld begäran, ledighet från riksdagsgöromålen under 8 dagar från och med denna dag, i anledning af inträffadt sjukdomsfall inom hans familj.

§ 15.

Herr vice Talmannen tillkännagaf, att, enligt mellan Herrar Talmän träffad öfverenskommelse, gemensam omröstning öfver de olika beslut, Kamrarne fattat i fråga om pension åt f. d. Verkmästaren vid Riksbankens pappersbruk F. Bladin, komme att anställas nästa lördag den 17 i denna månad.

§ 16.

Justerades protokollsutdrag; hvarefter Kammarens ledamöter åtskildes kl. 1/2 3 e. m.

In fidem
H. A. Kolmodin.

Fredagen den 16 Maj.

Kl. 1/2 7 e. m.

§ 1.

Föredrogos och godkändes Riksdagens Kanslis förslag till paragrafer i riksdagsbeslutet:

N:o 7, angående ändring i Tryckfrihetsförordningen;
N:o 8, angående bankovinsten;
N:o 9, angående kreditivsummorna;
N:o 10, angående rätt till borgerligt äktenskap för vissa inom svenska kyrkan qvarstående medlemmar;
N:o 11, angående ändrad lydelse af 47 § Konkurslagen;
N:o 12, angående tillägg till gällande föreskrifter om aktiebolag.
N:o 13, angående val af komiterade för tryckfrihetens vård;
N:o 14, angående verkställd omröstning rörande Högsta Domstolens ledamöter;
N:o 15, angående postbevillningen; och
N:o 16, angående hvitbetssockertillverkningsafgiften.

§ 2.

Upplästes och bordlades:

Stats-Utskottets utlåtande N:o 63, angående dels betäckande af Statskontorets skuld till Riksgäldskontoret för lemnad kassaförstärkning, dels väckt motion om förstärkande af statsverkets grundfond; samt

Bevillnings-Utskottets betänkande N:o 19, angående en särskild

tilläggsbevillning såsom bidrag till betäckande af den å statsregleringen för år 1878 uppkomna brist.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. $^1/_2$ 8 e. m.

In fidem
H. A. Kolmodin.

Lördagen den 17 Maj.

Kl. 1 e. m.

§ 1.

Justerades de i Kammarens sammanträden den 10 innevarande månad förda protokoll.

§ 2.

Anställdes, jemlikt 65 § Riksdagsordningen, omröstning öfver följande af Banko-Utskottet i dess memorial N:o 15 föreslagna, af Riksdagens båda Kamrar godkända voteringsproposition:

Den, som, i enlighet med Utskottets af Första Kammaren godkända förslag, vill, att f. d. Verkmästaren vid Riksbankens pappersbruk F. Bladin må för sin återstående lifstid tilldelas en pension af 2,400 kronor årligen, att från och med den 1 Juli innevarande år med 600 kronor i hvarje qvartal af Riksbankens medel till honom utbetalas, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, lika med Andra Kammaren, beviljat den ifrågavarande pensionen med ett till 2,000 kronor nedsatt belopp, och sålunda beslutat, att f. d. verkmästaren vid Riksbankens pappersbruk F. Bladin må för sin återstående lifstid tilldelas en pension af 2,000 kronor årligen, att från och med den 1 Juli innevarande år med 500 kronor i hvarje qvartal af Riksbankens medel till honom utbetalas.

Sedan voteringssedlarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringssedlarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräkning, och utföll omröstningen med 19 Ja och 166 Nej.

Den omröstning öfver ofvan intagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med ..... 61 Ja och 23 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens röster

eller ..... 19 Ja och 166 Nej,

sammanräkningen visar ..... 80 Ja och 189 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Nej-propositionens innehåll.

§ 3.

Föredrogs och bordlades för andra gången Stats-Utskottets utlåtande N:o 63, angående dels betäckande af Statskontorets skuld till Riksgäldskontoret för lemnad kassaförstärkning, dels väckt motion om förstärkande af statsverkets grundfond.

§ 4.

Skedde föredragning af Bevillnings-Utskottet betänkandt N:o 19, angående en särskild tilläggsbevillning såsom bidrag till betäckande af den å statsregleringen för år 1878 uppkomna brist.

I *punkten 1* hade Utskottet föreslagit:

"att Riksdagen, såsom bidrag till betäckande af den å statsregleringen för år 1878 uppkomna brist ville åtaga sig en särskild tilläggsbevillning att, utan sammanblandning med den allmänna bevillningen, på grund af innevarande års bevillningstaxering utgå sålunda, att å en hvar enligt andra artikeln Bevillningsstadgan skattskyldigs debetsedel särskildt utföres ett belopp, motsvarande hälften af den honom i debetsedeln påförda bevillning efter andra artikeln, för att på enahanda sätt som den allmänna bevillningen af vederbörande vid de under år 1880 infallande uppbördsstämmor uppbäras, redovisas och till Statskontoret inlevereras; dock att de tjenstemän, hvilka med debitering, uppbörd och redovisning af detta särskilda skattebidrag få befattning, icke ega att derför uppbära någon särskild godtgörelse."

Med anledning af detta förslag yttrade

Herr Dickson: Herr Talman! Mine Herrar! Jag tänker visst icke framställa något annat yrkande än om bifall till Utskottets hemställan i den föredragna punkten, men jag önskade dock att i an-

ledning af detta Bevillnings-Utskottets betänkande få framställa en liten anmärkning.

Då det för statens behof blir nödvändigt att pålägga dess medlemmar en ytterligare direkt beskattning, bör man väl utgå från den förutsättningen, att de skatter, som åläggas, böra rättvist fördelas. Men skulle detta här vara fallet, borde naturligtvis den särskilda undantagsställning, i hvilken, enligt nuvarande bevillningsförordning, jordbruksnäringen befinner sig, just för denna ifrågasatta tilläggsbevillning försvinna. Här förekommer dock blott 50 procent förhöjning i bevillningen efter andra artikeln, och det är icke värdt att göra något yrkande om att bevillningen för jordbruksfastighet skulle höjas med mer än 50 procent, hvilket annars rättvisligen borde ske, för så vidt tillökningen skulle drabba alla beskattningsföremål efter andra artikeln lika. Jag har blott velat framställa detta här för att ådagalägga, att det icke under nuvarande förhållanden är lämpligt att tillgripa en direkt beskattningsmetod för att i någon väsentligare mån fylla statens behof, utan att derförinnan en välbehöflig omarbetning af nu gällande bevillningsförordning skett, så att de bördor, som åläggas landets invånare, blifva rättvist fördelade.

Jag har emellertid icke annat yrkande att göra än om bifall till Utskottets hemställan.

Vidare anfördes icke. Utskottets förslag bifölls.

Punkten 2.

Blef jemväl bifallen.

§ 5.

Föredrogos och godkändes nedannämnda förslag till Riksdagens underdåniga skrifvelser, nemligen:

af *Stats-Utskottet:*

N:o 49, angående beviljade statsbidrag till vägars anläggning och förbättring, hamn- och brobyggnader samt vattenkommunikationer, äfvensom sjösänkningar och andra vattenaftappningsföretag; och

N:o 53, angående dels Kongl. Maj:ts nådiga proposition om bildande af en jernvägshypoteksfond, dels väckt motion om beredande af förlagskapital åt den inhemska industrien, dels ock inköp af Hallsberg—Motala—Mjölby jernväg; samt

af *Sammansatta Banko- och Lag-Utskottet:*

N:o 52, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition om åtgärder i och för upphörande af de enskilda bankernas rätt att utgifva sedlar, lydande å fem och tio kronor.

§ 6.

Justerades protokollsutdrag.

§ 7.

En af Herr *A. W. Wigardt* ingifven, nu anmäld ansökan att för familjeangelägenheter undfå ledighet från riksdagsgöromålen under 8 dagar från denna dag blef, på begäran, bordlagd.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. $^1/_2$2 e. m.

In fidem
H. A. Kolmodin.

Lördagen den 17 Maj.

K. $^1/_2$ 9 e. m.

Fortsattes det på middagen hållna sammanträde.

§ 1.

Till bordläggning anmäldes:
Stats-Utskottets utlåtande N:o 64, angående anvisande på Riksgäldskontoret af tre utaf innevarande Riksdag beviljade anslag till statens jernvägar; och
Samma Utskotts memorial N:o 65, angående den under innevarande Riksdag verkstälda statsreglering.

§ 2.

Föredrogos och godkändes Riksdagens Kanslis förslag till paragrafer i riksdagsbeslutet, nemligen:
N:o 17, angående vilkoren för tillverkning af bränvin;
N:o 18, angående tullbevillningen; och
N:o 19, angående ändringar i Riksbankens reglemente.

§ 3.

Föredrogos och godkändes Lag-Utskottets förslag till Riksdagens underdåniga skrifvelser:

N:o 54, angående förändrad lagstiftning om skilnad i trolofning och äktenskap;

N:o 55, angående ändring i gällande stadganden om hemmansklyfning och jordafsöndring;

N:o 56, angående förändrade lagstadganden beträffande förfallolöst uteblifvande af part eller vittne;

N:o 57, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition med förslag till lag om dikning och annan afledning af vatten; och

N:o 58, angående revision af gällande förlagsförfattningar samt medgifvande af rätt till underpant i lös egendom åt alla näringar.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. $^3/_4$ 9 e. m.

In fidem
H. A. Kolmodin.